

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo na lata 2026-2035

Potęgowo 2025

Spis treści

Spis treści.....	3
Wprowadzenie	4
1. Uwarunkowania prawne Strategii.....	6
2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	8
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Potęgowo	13
3.1. Położenie i ludność.....	13
3.2. Lokalna gospodarka i rynek pracy	16
3.3. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej.....	17
4. Wyzwania strategiczne lokalnej polityki społecznej	21
4.1. Ubóstwo, bezrobocie i bierność zawodowa	21
4.2. Jakość życia osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.....	23
4.3. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi	27
4.4. Przeciwdziałanie dysfunkcjom społecznym	30
5. System pomocy i wsparcia w Gminie Potęgowo.....	34
5.1. Zasoby instytucjonalne.....	34
5.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych	35
6. Analiza SWOT	39
7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	41
8. Cele i kierunki działań.....	45
9. Sposób realizacji Strategii.....	56
9.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej ...	56
9.2. Koordynacja wdrażania Strategii.....	57
9.3. Ramy finansowe	57
9.4. Monitoring Strategii	58
Spis tabel	60
Spis wykresów	60

Wprowadzenie

Gmina stanowi wspólnotę samorządową utworzoną z mocy prawa przez mieszkańców zamieszkujących określone terytorium. W świetle *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Do jej zadań własnych należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym w zakresie m.in. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, infrastruktury drogowej, zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, lokalnego transportu zbiorowego, zieleni gminnej, budownictwa mieszkaniowego, targowisk i hal targowych oraz unieszkodliwiania odpadów. Realizacja działań w tych obszarach wymaga ponoszenia nakładów, zwykle dość znacznych, na utrzymanie i rozwój infrastruktury technicznej oraz transportowej.

W sferze obowiązków gminy znajduje się również szereg zadań, zwykle mniej namacalnych i dostrzegalnych na co dzień, jednak równie ważnych dla funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Są to zadania użyteczności publicznej w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny, polityki prorodzinnej, ochrony zdrowia, edukacji publicznej, bezpieczeństwa i porządku publicznego, współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi społecznościami, kultury i kultury fizycznej oraz turystyki, a także wspierania i upowszechniania idei samorządowej. Są one *bliżej* ludzi w tym sensie, iż ich realizacja wymaga konkretnych odbiorców – osób i rodzin, które będą chciały albo będą potrzebowały skorzystać ze świadczonych przez gminę usług. Działania te składają się na szerokie znaczenie pojęcia lokalnej polityki społecznej, w świetle którego stanowi ona działalność zmierzającą do poprawy standardów życia wszystkich mieszkańców wspólnoty samorządowej.

W związku z powyższym, założenia, cele i działania lokalnej polityki społecznej nie powinny koncentrować się jedynie na doraźnym bądź długookresowym wspomaganie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych. Istotne jest natomiast oddziaływanie na mieszkańców w taki sposób, aby minimalizować ryzyko występowania problemów i dysfunkcji przy jednoczesnym maksymalizowaniu zdolności do ich samodzielnego przezwyciężania przez osoby i rodziny. Na takich założeniach opiera się *Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Potęgowo na lata 2026-2035*.

Niniejszy dokument stanowi kierunkową wytyczną dla programów i projektów realizowanych w sferze polityki społecznej przez jednostki organizacyjne samorządu gminy. Strategia może ponadto być „kierunkowskazem” dla lokalnych partnerów, przede wszystkim podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych. Bo choć nie jest aktem prawa miejscowego (nie dotyczy sfery praw i obowiązków grupy mieszkańców bądź podmiotów gospodarczych), lecz aktem kierownictwa wewnętrznego, to jednak może być stosowana również przez organizacje i osoby działające niezależnie od samorządu gminy.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Potęgowo na lata 2026-2035 składa się z dwóch zasadniczych części. Za podstawę planowania strategicznego przyjęto diagnozę,

która posłużyła identyfikacji i opisowi zjawisk społecznych oraz opracowaniu wniosków i wskazówek, które pozwoliły zaplanować cele i kierunki działań. Diagnoza aktualnej sytuacji społecznej uwzględnia czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne objawy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni ostatnich 3-5 lat, a w niektórych przypadkach nawet dłuższym, aby uwypuklić zachodzące procesy.

Wśród głównych źródeł danych, wykorzystanych do opracowania diagnozy sytuacji społecznej Gminy Potęgowo, należy wskazać Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej i sprawozdania sporządzane przez gminę, sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Potęgowie, raporty o stanie Gminy, a także inne informacje dostępne m.in. na stronach internetowych. Przy opracowaniu diagnozy, przyjęto zasadę posługiwania się najbardziej aktualnymi danymi rocznymi, aby zapewnić ich porównywalność na przestrzeni całego okresu analizy.

Część wdrożeniowa Strategii zawiera wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, wypracowane na podstawie diagnozy sytuacji społecznej gminy, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań prawnych i programowych. Określone w niej zostały również ramy formalno-prawne procesu realizacji Strategii, metody i narzędzia monitoringu, usługi i zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej oraz główne źródła finansowania działań.

Na potrzeby przygotowania dokumentu Zarządzeniem Nr 161/2025 Wójta Gminy Potęgowo z dnia 22 września 2025 r. powołany został Zespół ds. opracowania Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Potęgowo na lata 2026-2035. Jego członkinie i członkowie wzięli udział w warsztatach planowania strategicznego, które odbyły 9 października 2025 roku w Potęgowie. Służyły one pogłębieniu diagnozy i wypracowaniu założeń wdrożeniowych Strategii.

1. Uwarunkowania prawne Strategii

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi, w świetle art. 17 ust. 1 pkt 1 *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*, zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. W jego ramach należy szczególnie uwzględnić programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt 2, elementy, które musi zawierać strategia. Są to:

- 1) diagnoza sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
- 2) prognoza zmian w okresie objętym strategią,
- 3) określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Ponadto, zgodnie z art. 16b pkt 4 strategia opracowana przez gminę określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybie określonym w tej ustawie.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić w szczególności następujące:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. zdrowiu publicznym;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia;

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo Energetyczne;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych;
- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych odbywa się na podstawie przepisów wskazanych wyżej ustaw, a także szeregu innych, których tu nie wymieniono, a które regulują obowiązki organów gminy, sposób realizacji zadań własnych, jak również określają katalog dostępnych narzędzi.

2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi

Uwarunkowania programowe lokalnej polityki społecznej znajdują swoje źródła w dokumentach strategicznych różnych szczebli: międzynarodowego, europejskiego, krajowego, regionalnego oraz lokalnego. Stanowią one kierunkowe wytyczne dla działań jednostek samorządu terytorialnego, zapewniając spójność działań i realizację nadrzędnych celów polityki poszczególnych szczebli.

Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030

Analizując kontekst międzynarodowy, należy zwrócić uwagę w szczególności na *Agendę na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*, przyjętą w dniu 25 września 2015 roku przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych. Stanowi ona plan transformacji w dziedzinach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości, tj.: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo, mając na celu wyeliminowanie ubóstwa i głodu, ochronę planety przed degradacją oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu; zapewnienie wszystkim ludziom możliwości korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego życia oraz to, aby postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny przebiegał w zgodzie z naturą; a także wspieranie pokojowego, sprawiedliwego i inkluzywnego społeczeństwa, wolnego od lęku i przemocy.

W ramach Agendy określono 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Z punktu widzenia polityki społecznej istotne są cele odnoszące się do eliminacji ubóstwa i głodu, zapewnienia wszystkim ludziom zdrowego życia oraz edukację wysokiej jakości, a także budowy na wszystkich szczeblach skutecznych i odpowiedzialnych instytucji, sprzyjających włączeniu społecznemu.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Na szczeblu krajowym istotne znaczenie ma *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*. Główny cel tego dokumentu stanowi poprawa jakości życia Polaków. Jest ona tu rozumiana kompleksowo jako dobrostan w różnych obszarach życia: długości życia w ogóle, długości życia w zdrowiu, większej satysfakcji z wykonywania pracy, lepszych warunków łączenia kariery zawodowej z życiem prywatnym i rodzinnym, sprawnej sieci bezpieczeństwa socjalnego, której celem jest zwiększenie szans na aktywność społeczną i zawodową i dbałość o przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia, dostępności dóbr i usług publicznych bez względu na status rodzinny i miejsce zamieszkania, otwartych warunków uczestnictwa w życiu publicznym, bezpieczeństwa dochodów na starość, środowiskowego poczucia równowagi w odniesieniu do warunków krajobrazowych, naturalnego stanu otoczenia oraz żywności, udziału w kulturze, poczucia satysfakcji z życia.

Osiągnięcie wskazanego celu będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności; równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta w 2017 roku przez Radę Ministrów jako aktualizacja *Strategii Rozwoju Kraju 2020*. Określa ona podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym, przedstawiając nowy model rozwoju, czyli rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony.

Główny cel Strategii stanowi „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

Strategia Rozwoju Usług Społecznych została przyjęta w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów. Jej głównym celem jest deinstytucjonalizacja, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wśród najważniejszych założeń tego dokumentu można wskazać:

- zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,
- stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

W dniu 13 września 2021 roku Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030*. Priorytety określone w dokumencie koncentrują się na zagadnieniach takich jak usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych

i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu; przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży; przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu; wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej; a także wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Dokument ten za cel długofalowy przyjmuje, że *Ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego*, natomiast za cel główny: *Do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych*. Osiągnięcie celu głównego możliwe będzie dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

1. Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych.
2. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej na rynku.
4. Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność

W obszarze polityki senioralnej na uwagę zasługuje *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność*, przyjęta Uchwałą nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. Cel polityki społecznej wobec osób starszych stanowi podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa.

Obszary dotyczące ogółu osób starszych to m.in. kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie, uczestnictwo w życiu społecznym, tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, profilaktyka chorób, promocja zdrowia, zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego, tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej, a także działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielných osób starszych to w szczególności ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielných osób starszych, zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgniacych, a także system wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielných osób starszych przez instytucje publiczne.

Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030

Obszar wsparcia osób z niepełnosprawnościami również opiera się obecnie na dokumencie strategicznym, jakim jest *Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030*, przyjęta w dniu 16 lutego 2021 roku przez Radę Ministrów. Jej główny cel stanowi włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Dokument składa się z ośmiu priorytetów, takich jak niezależne życie, dostępność, edukacja, praca, warunki życia i ochrona socjalna, budowanie świadomości oraz koordynacja. W ich ramach planowane są takie działania jak np. zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji, wczesna pomoc, edukacja włączająca, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności, dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego i inne.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Na szczeblu wojewódzkim głównym dokumentem strategicznym jest *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030*, której projekt został przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego Uchwałą nr 107/221/21 z dnia 4 lutego 2021 r. W świetle zawartej w niej wizji, Województwie Pomorskie w 2030 roku to region dobrobytu, czysty, otwarty, spójny, innowacyjny oraz rozwijający się w sposób trwały. Cele strategiczne i przyporządkowane im cele operacyjne są następujące:

1. Trwałe bezpieczeństwo

- 1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe
- 1.2. Bezpieczeństwo energetyczne
- 1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne
- 1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe

2. Otwarta wspólnota regionalna

- 2.1. Fundamenty edukacji
- 2.2. Wrażliwość społeczna
- 2.3. Kapitał społeczny
- 2.4. Mobilność

3. Odporna gospodarka

- 3.1. Pozycja konkurencyjna
- 3.2. Rynek pracy
- 3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego
- 3.4. Integracja z globalnym systemem transportowym

Wskazany wyżej dokument zawiera w sobie strategię polityki społecznej województwa pomorskiego, która stanowi jego integralną część i od 2021 roku nie będzie opracowywana odrębnie. Z tego względu warto przytoczyć główne działania określone w SRWP 2030, które będą realizowane na terenie województwa, a które uwzględnia również Strategia na poziomie gminnym. Są to m.in.: rozwój usług społecznych (w tym kadry i infrastruktury), w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej; likwidacja barier instytucjonalnych i fizycznych w dostępie do wszystkich usług publicznych; aktywizacja i integracja społeczna i zawodowa grup wymagających szczególnego wsparcia, przede wszystkim osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunów, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, kobiet, dzieci i młodzieży, realizacja programów w zakresie: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, rozwoju ekonomii społecznej, współpracy z NGO, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Na szczeblu gminnym istotne jest uwzględnienie zapisów powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. W związku jednak z tym, że Strategia Powiatu Słupskiego kończy obowiązywanie w 2025 roku, uznano odwoływanie się do niej za niecelowe.

3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Potęgowo

3.1. Położenie i ludność

Gmina Potęgowo położona jest w północno-zachodniej części województwa pomorskiego, we wschodniej części powiatu słupskiego. Sąsiaduje z gminami: Głównicy, Damnica, Dębica Kaszubska, Nowa Wieś Lęborska, Cewice oraz Czarna Dąbrówka.

Gmina ma korzystną lokalizację na jednym z najważniejszych szlaków transportowych północnej Polski, łączącym dwie największe aglomeracje portowe Szczecin i Gdynię, Niemcy z północną i północno-wschodnią Polską oraz Obwodem Kaliningradzkim i Litwą. Szlakiem tym, niemal równolegle przebiegają: droga krajowa nr 6 i zelektryfikowana linia kolejowa znaczenia państwowego o relacji Gdynia–Szczecin. Ponadto miejscowość Potęgowo oddalone jest jedynie ok. 40-60 km od turystycznych miejscowości wybrzeża Morza Bałtyckiego, tj. Łeby, Ustki, Rowów, Kluk oraz Smołdzina.

Powierzchnia gminy wynosi 228 km². Charakterystyczną jej cechą stanowi dominacja krajobrazu rolniczego. Występują tu przede wszystkim użytki rolne, zajmujące ponad dwie trzecie jej obszaru gminy. Na terenie gminy wstępują także cenne obszary przyrodnicze w postaci form i obiektów ochrony przyrody, w tym część Obszaru Chronionego Krajobrazu „Fragment pradoliny Łeby i wzgórza morenowe na południe od Lęborka”, 43 użytki ekologiczne, rezerwat przyrody Grodzisko Runowo, 2 stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej oraz 20 pomników przyrody. Przez teren gminy, wzdłuż doliny rzeki Łupawy, przebiega także obszar Natury 2000.

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w końcu 2024 roku Gminę Potęgowo zamieszkiwało 6 409 mieszkańców, w tym 3 278 mężczyzn (51,1%) oraz 3 131 kobiet (48,9%). Liczba ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w ostatnich latach zmniejszyła się. W porównaniu do 2022 roku miał miejsce spadek o 124 osoby, tj. o 1,9%, natomiast w odniesieniu do 2023 roku spadek wynosił 75 osób, tj. 1,2%.

Tabela 1. Struktura ludności Gminy Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Ogółem	6533	100,0%	6484	100,0%	6409	100,0%
Kobiety	3206	49,1%	3180	49,0%	3131	48,9%
Mężczyźni	3327	50,9%	3304	51,0%	3278	51,1%
0-4 lata	346	5,3%	307	4,7%	265	4,1%
5-9 lat	401	6,1%	382	5,9%	385	6,0%
10-14 lat	449	6,9%	451	7,0%	450	7,0%
15-19 lat	333	5,1%	357	5,5%	378	5,9%
20-24 lata	398	6,1%	390	6,0%	352	5,5%
25-29 lat	385	5,9%	354	5,5%	350	5,5%

30-34 lata	483	7,4%	469	7,2%	460	7,2%
35-39 lat	537	8,2%	499	7,7%	471	7,3%
40-44 lata	478	7,3%	503	7,8%	501	7,8%
45-49 lat	444	6,8%	443	6,8%	454	7,1%
50-54 lata	399	6,1%	401	6,2%	414	6,5%
55-59 lat	400	6,1%	396	6,1%	385	6,0%
60-64 lata	430	6,6%	414	6,4%	397	6,2%
65-69 lat	439	6,7%	468	7,2%	468	7,3%
70-74 lata	313	4,8%	323	5,0%	323	5,0%
75-79 lat	141	2,2%	162	2,5%	185	2,9%
80-84 lata	76	1,2%	66	1,0%	79	1,2%
85 i więcej	81	1,2%	99	1,5%	92	1,4%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH BDL GUS.

Jednym z czynników, które mają wpływ na tempo i wielkość zmian liczby ludności jest przyrost naturalny, stanowiący różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. W latach 2022-2024 wykazywał wartości ujemne lub zerowe co oznacza, że nie miał większego wpływu na stan ludności. W 2024 roku ukształtował się na poziomie -28 osób, przy czym odnotowano 39 urodzeń żywych i 67 zgonów. W porównaniu do 2022 roku liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o 28, natomiast liczba zgonów spadła o 2.

Wpływ na kształtowanie się liczby ludności gminy mają tu w szczególności migracje. W badanym okresie saldo migracji wykazywało wartości ujemne. W 2024 roku ukształtowało się na poziomie -45, co oznacza, że o tyle mniej osób zameldowało się w gminie niż się z niej wymeldowało. W latach 2022-2024 saldo migracji kształtowało się na zbliżonym poziomie od -52 w 2023 roku do -45 w 2024 roku.

**Tabela 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności Gminy Potęgowo
w latach 2022-2024**

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Urodzenia żywe	67	50	39
Zgony ogółem	69	50	67
Przyrost naturalny	-2	0	-28
Zameldowania	40	45	69
Wymeldowania	91	97	114
Saldo migracji	-51	-52	-45

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W ostatnich dziesięcioleciach w Polsce, podobnie jak w innych krajach rozwiniętych, coraz silniej zaznacza się zjawisko *starzenia się społeczeństwa*. I choć starzenie się i starość są wpisane w cykl życia ludzkiego, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia

oraz coraz wyższa jego jakość powodują, że społeczeństwo starzeje się intensywniej niż kiedyś. Oznacza to, że w jego strukturze coraz większy odsetek stanowią ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe mają coraz mniejszy udział. Zjawisko *starzenia się* cechuje również społeczeństwo Gminy Potęgowo. Widoczne jest m.in. w zmianach struktury wiekowej mieszkańców. Dla przykładu, w 2024 roku osoby w wieku 70-74 lat stanowiły w niej 5,0%, podczas gdy w 2022 roku było to 4,8%. Odsetek osób w wieku 75-79 lat wzrósł w tym czasie o 0,7%, a osób od 80 lat wzwyż wzrósł o 0,2 punktu. Jednocześnie zmniejsza się udział najmłodszych grup wiekowych – w analizowanym okresie odsetek dzieci do lat 4 spadł o 1,2%. Starzenie społeczeństwa widoczne jest również w strukturze mieszkańców według ekonomicznych grup wieku. W okresie od 2022 do 2024 roku w gminie można było zaobserwować:

- spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 17 roku życia z 21,7% w pierwszym roku analizy do 20,9% w ostatnim;
- spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – z 58,9% do 57,9%;
- wzrost odsetka osób w poprodukcyjnym okresie życia (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety od 60 lat wzwyż) – z 19,4% do 21,1%.

W następnych latach należy prognozować dalsze postępowanie procesu starzenia się społeczeństwa gminy. Wskazuje na to m.in. utrzymywanie się niskich lub ujemnych wartości przyrostu naturalnego, a także sposób kształtowania się wskaźników obciążenia demograficznego.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki obciążenia demograficznego dotyczące ludności Gminy Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	69,7	71,7	72,6
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	89,5	96,2	101,1
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	32,9	35,1	36,5
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej	16,1	17,2	17,9
- kobiety	18,2	19,6	20,2
- mężczyźni	14,0	15,0	15,7

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W 2024 roku na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Potęgowo przypadało 101,1 osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza zwiększenie się tego wskaźnika w porównaniu do 2022 roku o 7,1 punktu. Wzrost, choć w mniejszym stopniu, nastąpił również w przypadku wskaźnika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – z 32,9 w 2022 roku do 36,5 w 2024 roku. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w analizowanym okresie zwiększył się o 1,8 punktu do poziomu 17,9%.

Odsetek ten jest wyższy w przypadku kobiet, gdzie w 2024 wynosił 20,2%, niż w przypadku mężczyzn – 15,7%.

Wszystkie omówione wskaźniki w latach 2022-2024 wykazywały tendencję rosnącą. Kształtują się na poziomie niższym niż w powiecie słupskim, gdzie, dla przykładu wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2024 roku wynosił 37,7, natomiast odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wyniósł 18,8%.

3.2. Lokalna gospodarka i rynek pracy

Istotne dla diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy jest scharakteryzowanie lokalnej gospodarki. Tworzona jest ona przez system składający się z powiązanych ze sobą podmiotów – firm, instytucji publicznych oraz gospodarstw domowych, które spełniają odmienne funkcje oraz dążą do osiągnięcia określonych celów. Jej specyfika i kondycja uwarunkowane są wieloma czynnikami, w tym m.in. społecznymi, geograficznymi, historycznymi, prawnymi oraz instytucjonalnymi, a jednocześnie w sposób bezpośredni lub pośredni przekładają się na jakość życia mieszkańców danego terytorium.

Tabela 4. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Podmioty wpisane do REGON na 1 000 ludności	82	85	87
Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	139,7	146,4	149,7
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności	65	67	67
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	11,09	11,49	11,58

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Na koniec 2024 roku w rejestrze REGON figurowało 556 podmiotów gospodarki narodowej z terenu Gminy Potęgowo. Ich liczba wzrosła w porównaniu do 2022 roku o 18, tj. o 3,3%. Na każdy 1 000 ludności w 2024 roku przypadało tu 87 podmiotów, natomiast na każdy 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 149,7 podmiotów. Wskaźniki te kształtowały się więc na poziomie niższym niż średnia wartość w całym powiecie, gdzie wynosiły odpowiednio 123 i 209,6 podmiotów. Niższe jest również nasycenie w gminie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W 2024 roku na 1 000 mieszkańców gminy przypadało 67 takich osób, natomiast na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 11,58 osób prowadzących działalność gospodarczą. Wskaźniki te w powiecie kształtowały się na poziomie 94 i 15,99.

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Potęgowo przeważają podmioty zatrudniające do 9 osób – w 2024 roku stanowiły one 95,7% ogółu, w dalszej kolejności są podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób (3,8%). W 2024 roku 3 podmioty liczyły od 50 do 249 pracowników (0,7%). Żaden podmiot nie zatrudniał więcej niż 249 osób.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
0-9	512	529	532
10-49	23	21	21
50-249	3	3	3
250 wzwyż	0	0	0
Razem	538	553	556

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

O sytuacji społeczno-ekonomicznej może świadczyć wysokość stopy bezrobocia oraz jej relacja w stosunku do wartości krajowych i wojewódzkich. Obrazuje ona procentowy stosunek liczby ludności bezrobotnej do liczby ludności aktywnej zawodowo. Ze względu na to, że stopa bezrobocia nie jest wyliczana na poziomie gminy, zaprezentowano dane dotyczące całego powiatu słupskiego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie słupskim w grudniu 2024 roku wynosiła 7,6%, co oznacza, iż była wyższa od stopy wojewódzkiej o 3 punkty procentowe, natomiast od stopy krajowej – o 2,5 punktu. W latach 2022-2024 nie wykazywała jednoznacznej tendencji zmian. W porównaniu do 2022 roku spadła o 0,4 punktu, a w odniesieniu do 2023 roku zwiększyła się o 0,2 punktu. W tym samym czasie stopa bezrobocia w kraju spadła o 0,1 punktu, a w województwie utrzymywała się na tym samym poziomie.

Tabela 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie słupskim w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Polska	5,2	5,1	5,1
Województwo pomorskie	4,6	4,6	4,6
Powiat słupski1	7,8	7,4	7,6

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH BDL GUS.

Warto przy tym pamiętać, że bezrobotni zarejestrowani w PUP to jedynie część osób, które nie posiadają zatrudnienia, natomiast pozostałe nie rejestrują się m.in. ze względu na brak motywacji a nawet niechęć do podjęcia pracy lub innych oferowanych przez urząd form aktywizacji zawodowej, a także ze względu na pracę w *szarej strefie*.

3.3. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej

W latach 2022-2024 w Gminie Potęgowo liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia zmniejszyła się. Było to spowodowane z jednej strony usamodzielnianiem się podopiecznych i ich odchodzeniem z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmianą dochodów osób i rodzin, wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę.

W 2024 roku świadczenie z pomocy społecznej przyznano 259 osobom ze 178 rodzin, w których funkcjonowało 380 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba osób, które otrzymały świadczenia spadła o 69 (o 21,0%), liczba rodzin zmniejszyła się o 33 (o 15,6%), natomiast liczba osób w rodzinach o 124 (o 24,6%).

Tabela 7. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	328	295	259
- świadczenia pieniężne	177	168	136
- świadczenia niepieniężne	156	135	133
Liczba rodzin	211	186	178
Liczba osób w rodzinach	504	443	380

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej. Struktura świadczeń przyznawanych przez GOPS w Potęgowie wskazuje na niewielką przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych, które w 2024 zostały przyznane 136 osobom, które stanowiły 52,5% ogółu świadczeniobiorców. Świadczenia niepieniężne w tym czasie otrzymały 133 osoby, tj. 51,4%.

Tabela 8. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Zasiłek stały	82	78	71
- dla osoby samotnie gospodarującej	76	67	68
- dla osoby w rodzinie	7	12	5
Zasiłek okresowy	76	69	51
- z tytułu bezrobocia	42	35	33
- z tytułu długotrwałej choroby	8	10	6
- z tytułu niepełnosprawności	12	18	6
Zasiłek celowy – inne zasiłki celowe i w naturze	141	143	106

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej przyznawany był zasiłek celowy – w tym przypadku liczba świadczeniobiorców w 2024 roku wyniosła 106, co oznacza spadek w porównaniu do

2022 roku o 35 osób (o 24,8%). Na drugim miejscu były zasiłki stałe, które w 2024 roku przyznano 71 osobom, w tym 68 osobom samotnie gospodarującym oraz 5 osobom żyjącym w rodzinach. Liczba osób, które otrzymywały zasiłek stały w latach 2022-2024 zmniejszyła się o 11 osób.

W trzeciej kolejności należy wskazać zasiłki okresowe, które w 2024 roku otrzymało 51 osób, czyli o 25 osób (o 32,9%) mniej niż w 2022 roku. Większość osób (33; 64,7%) pobierała go z tytułu bezrobocia. Z powodu długotrwałej choroby oraz niepełnosprawności zasiłek okresowy otrzymywało po 6 osób.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez GOPS w Potęgowie w 2024 roku należy wskazać następujące:

- ubóstwo – 131 rodzin (256 osób w rodzinach);
- niepełnosprawność – 103 rodziny (180 osób);
- bezrobocie – 51 rodzin (115 osób);
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 32 rodziny (170 osób), w tym potrzeba ochrony wielodzietności – 28 rodzin (159 osób);
- długotrwała lub ciężka choroba – 29 rodzin (53 osoby);
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 24 rodziny (76 osób), w tym 12 rodzin niepełnych i 7 rodzin wielodzietnych.

Tabela 9. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	187	431	158	359	131	256
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	10	10	6	6	10	10
Potrzeba ochrony macierzyństwa	45	244	36	204	32	170

- w tym potrzeba ochrony wielodzietności	42	235	35	200	28	159
Bezrobocie	68	174	58	156	51	115
Niepełnosprawność	115	216	110	218	103	180
Długotrwała lub ciężka choroba	27	55	40	74	29	53
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	32	125	25	112	24	76
- w tym rodziny niepełne	12	46	12	49	12	44
- w tym rodziny wielodzietne	13	68	14	82	7	40
Przemoc w rodzinie / domowa	5	20	4	20	1	4
Alkoholizm	53	88	57	92	35	53
Narkomania	4	4	5	5	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	4	1	1	2	2
Zdarzenie losowe	1	5	1	1	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Pozostałe powody udzielania świadczeń pomocy społecznej w gminie występowały rzadziej lub wcale. W 2024 roku 35 rodzin (53 osoby) otrzymało pomoc społeczną z powodu alkoholizmu, 10 rodzin (10 osób) z powodu bezdomności, 2 rodziny (2 osoby) z powodu narkomanii, 2 rodziny (2 osoby) z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, 1 rodzina (4 osoby) z powodu przemocy domowej.

4. Wyzwania strategiczne lokalnej polityki społecznej

4.1. Ubóstwo, bezrobocie i bierność zawodowa

Ubóstwo, bezrobocie i bierność zawodowa to zjawiska ściśle ze sobą powiązane, choć nie zawsze brak płatnej pracy oznacza brak stałego dochodu, a w efekcie niski status materialny. Zjawisko bezrobocia można analizować w oparciu o statystyki PUP, jednak nie oddaje to do końca skali szerszego zjawiska, czyli braku płatnego zatrudnienia. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które tylko formalnie są bezrobotne, ponieważ pracują w „szarej strefie”. Z drugiej strony poza rejestrami PUP pozostają osoby poszukujące pracy na własny rachunek, a także bierne zawodowo, które teoretycznie mogłyby pracować, jednak nie mają do tego motywacji, brakuje im kompetencji życiowych lub odpowiednich kwalifikacji. Nieaktywne są dość często również osoby, które mają ograniczony dostęp do rynku pracy ze względu na specyficzne cechy. Wielodzietność, niepełnosprawność, bezdomność czy alkoholizm powodują, że podjęcie i utrzymanie się w pracy może być szczególnie trudne, ponieważ bariery tkwią nie tylko w świadomości jednostek, ale też całego społeczeństwa (np. stereotypy dotyczące niższej wydajności pracowników z niepełnosprawnościami) oraz systemu pomocy instytucjonalnej.

W grudniu 2024 roku w rejestrze PUP w Słupsku zarejestrowane były 144 osoby bezrobotne z terenu Gminy Potęgowo, co oznacza wzrost ich liczby o jedną osobę w porównaniu do 2022 roku. Bezrobocie w gminie jest zróżnicowane pod kątem cech socjodemograficznych osób pozostających w rejestrach PUP.

Tabela 10. Bezrobotni w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Ogółem	143	136	144
Kobiety	74	75	79
Mężczyźni	69	61	65
Do 25 roku życia	17	16	18
Do 30 roku życia	44	30	38
Powyżej 50 roku życia	37	34	40
Długotrwale bezrobotni	55	53	49

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Z punktu widzenia wsparcia osób doświadczających bezrobocia kluczowe znaczenie mają czynniki indywidualne, które wpływają na zdolność i motywację do podjęcia zatrudnienia. Jednym z takich czynników jest płeć. W 2024 roku większość w strukturze bezrobotnych mieszkańców stanowiły kobiety (54,9%), podobnie było również w poprzednich latach. Generalnie to kobiety zwykle są w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, co może być efektem m.in. kwalifikacji nieadekwatnych do potrzeb rynku pracy, przerw związanych z urodzeniem i wychowaniem dzieci czy stereotypów, w świetle których kobiety nie są chętnie zatrudniane

z obawy o gorszą wydajność pracy czy większe ryzyko podejmowania zwolnień lekarskich ze względu na choroby dzieci.

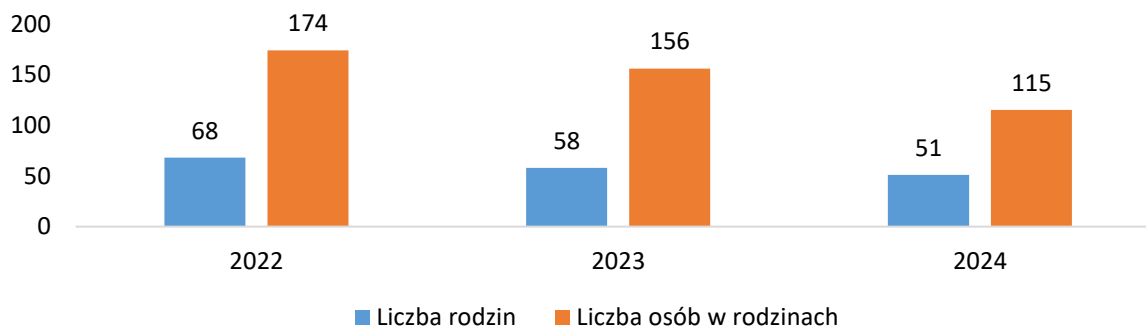
Analiza cech socjodemograficznych bezrobotnych mieszkańców gminy wskazuje na dość duży odsetek osób do 30 roku życia, które, w liczbie 38, stanowiły w grudniu 2024 roku 26,4% ogółu bezrobotnych. Jest to grupa należąca do katalogu grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Młodzi bezrobotni nierzadko bowiem charakteryzują się niewielkim doświadczeniem zawodowym bądź wykształceniem nieadekwatnym do potrzeb rynku pracy, a przy tym mogą mieć zbyt wysokie oczekiwania względem wynagrodzenia.

Barier na rynku pracy mogą doświadczać również osoby po 50 roku życia. W Gminie Potęgowo w 2024 roku stanowiły one 27,8% bezrobotnych. Sytuacja tych osób nierzadko jest skomplikowana. Mogą to być osoby dysponujące wieloletnim doświadczeniem zawodowym, ale przy tym mieć nieaktualne kwalifikacje; lub nie mieć doświadczenia w pracy w ogóle ze względu na wcześniejsze zajmowanie się domem i wychowaniem dzieci bądź podlegać stereotypom dotyczącym osób starszych na rynku pracy. Wszystko to może mieć wpływ na trudności w znalezieniu zatrudnienia.

Pomimo zmniejszania rozmiarów bezrobocia rejestrowanego problemem pozostaje nadal długotrwałe bezrobocie, rozumiane jako pozostawanie przez bezrobotnego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Osoby należące do kategorii osób długotrwałe bezrobotnych w 2024 roku, w liczbie 49, stanowiły 34,0% wszystkich bezrobotnych z gminy. W porównaniu do 2022 roku ich liczba spadła o 6, a odsetek w strukturze zmniejszył się o 4,5 punktu procentowego.

Bezrobocie stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Potęgowo. W 2024 roku z tego tytułu wsparcie otrzymało 51 rodzin, w których funkcjonowało 115 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin spadła o 17, natomiast liczba osób w tych rodzinach zmniejszyła się o 59.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w latach 2022-2024

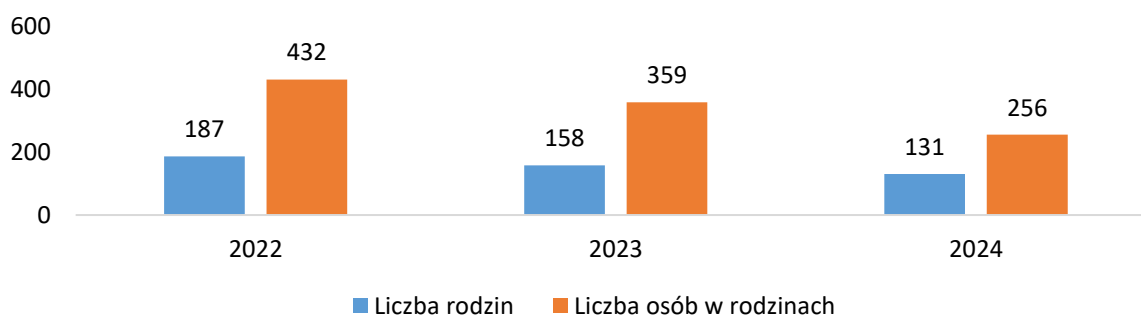

Nierzadko konsekwencją bierności zawodowej i bezrobocia jest ubóstwo, będące zjawiskiem społecznym polegającym na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny¹. Może ono być mierzone zarówno w sposób absolutny, co oznacza niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb osoby lub rodziny, bądź w sposób relatywny, kiedy odzwierciedla nierówności społeczne i związane jest z porównaniem poziomu życia danej osoby czy rodziny do średniej w społeczeństwie.

Ubóstwo stanowi jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, przy czym musi ono współwystępować z innym powodem wskazanym w artykule 7 ustawy o pomocy społecznej. W 2024 roku z tytułu ubóstwa świadczenia z pomocy społecznej otrzymało 131 rodzin, w których funkcjonowało 256 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin spadła o 56, natomiast liczba osób w rodzinach zmniejszyła się o 176.

Wykres 2. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Jednym z przejawów ubóstwa jest bezdomność. Ze wsparcia GOPS z tego powodu w latach 2022-2024 korzystało od 6 do 10 rodzin i od 6 do 10 osób w tych rodzinach. Bezdomność może stanowić efekt różnych przyczyn, wśród których można wskazać rozpad rodziny, uzależnienie, brak stałych dochodów lub niski ich poziom, eksmisję oraz uzależnienia. Zadaniem gminy jest zapewnienie osobom dotkniętym problemami bezdomności tymczasowego schronienia przez przyznanie miejsca w noclegowni, schronisku bądź ogrzewalni dla osób bezdomnych. W 2024 roku gmina udzieliła schronienia 7 osobom, w 2023 roku było to 5 osób, a w 2022 roku 8 osób.

4.2. Jakość życia osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Poważnym wyzwaniem lokalnej polityki społecznej jest zapewnienie usług społecznych osobom wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w szczególności ze względu na niepełnosprawność, stan zdrowia czy podeszły wiek.

Niepełnosprawność, w świetle definicji WHO, oznacza „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka,

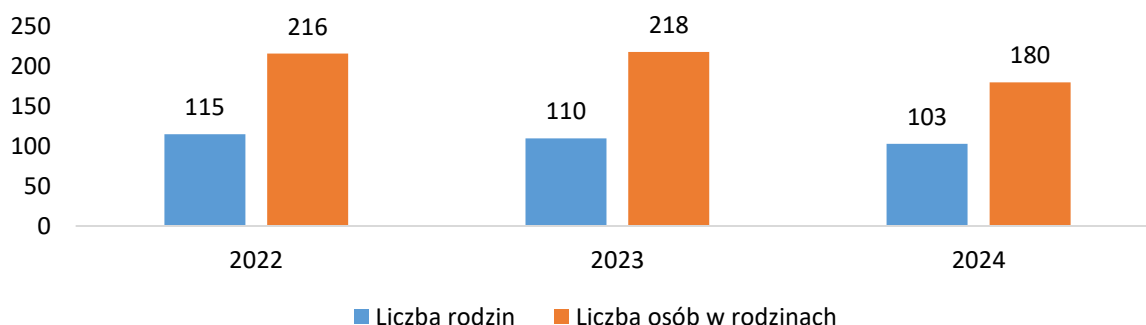
¹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ubostwo;3990730.html>

wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”². W polskim ustawodawstwie, niepełnosprawność została zdefiniowana jako trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy³. Niepełnosprawność może wiązać się z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną, intelektualną, psychofizyczną, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Jej przyczynami mogą być przewlekłe choroby, wady wrodzone, przebyte urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Może zatem wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień.

W świetle danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku w Gminie Potęgowo zamieszkiwało 996 osób z niepełnosprawnościami, w tym po 50% stanowiły kobiety i mężczyźni. Spośród wszystkich osób z niepełnosprawnościami w gminie 698 osób (70,1%) to osoby niepełnosprawne prawnie, a 298 (29,9%) to osoby niepełnosprawne tylko biologicznie. Niepełnosprawność członka rodziny w 2024 roku była powodem wsparcia 103 rodzin z terenu gminy, w których funkcjonowało 180 osób. Liczba tych rodzin w omawianej perspektywie zmniejszyła się o 12, natomiast liczba osób w nich funkcjonujących spadła o 36.

Wykres 3. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Jedno z zadań gminy stanowi ochrona zdrowia, czyli działalność, której celem jest zapobieganie chorobom i ich leczenie, utrzymanie rozwoju psychicznego, fizycznego i społecznego człowieka, przedłużanie życia, a także zapewnienie zdrowego rozwoju następnym pokoleniom. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje zdrowie nie tylko jako całkowity brak choroby, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego oraz społecznego dobrostanu, tj. dobrego samopoczucia. Zdrowie jest zatem jedną z podstawowych wartości, warunkujących prowadzenie produktywnego i satysfakcjonującego życia. Przewlekła lub ciężka choroba może zaś stanowić barierę w wypełnianiu ról zawodowych, rodzinnych i społecznych.

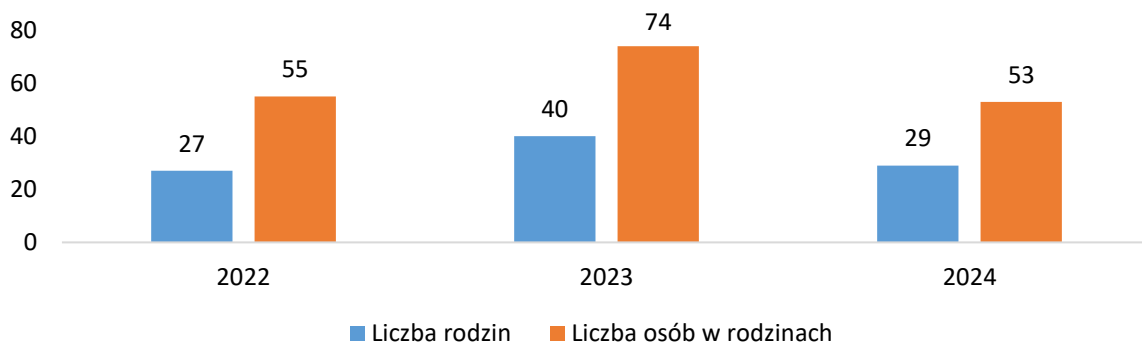
² Cyt. za <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/niepelnosprawnosc;3947453.html>

³ Art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Wśród głównych powodów korzystania przez mieszkańców Gminy Potęgowo ze świadczeń z pomocy społecznej jest jeden bezpośrednio związany ze zdrowiem. W 2024 roku w 29 rodzinach funkcjonowały osoby wymagające wsparcia związanego z długotrwałą lub ciężką chorobą, korzystające z pomocy społecznej. W rodzinach tych żyły łącznie 53 osoby. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin wzrosła o 2, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 2.

Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorujące i ich rodziny często w większym stopniu niż inni członkowie społeczności lokalnej narażone są na ubóstwo i wykluczenie. Mogą doświadczać odrzucenia zarówno w wymiarze personalnym, przez środowisko społeczne, jak i na gruncie zawodowym. Osoby z niektórymi rodzajami niepełnosprawnościami (np. ruchowo, niewidome i niedowidzące, głuche) mierzą się w codziennym funkcjonowaniu z barierami architektonicznymi, technicznymi oraz w komunikowaniu się, przez co ich uczestnictwo w życiu społecznym jest utrudnione. Ponadto jednymi z częściej doświadczanych problemów jest niedostatek środków finansowych oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji. W rodzinach, w których przynajmniej jeden z członków jest osobą zależną, wymagającą stałej opieki, nasilają się problemy związane z godzeniem pracy zarobkowej i innych obowiązków, a także przemęczenie i wypalenie osoby bliskiej sprawującej opiekę nad osobą chorującą lub z niepełnosprawnościami.

Powyższe aspekty dotyczą również osób starszych. Według WHO, starość zaczyna się wraz z 60 rokiem życia i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości. Jednak pierwsze zmiany biologiczne, które oznaczają początek starości, zaczynają się w organizmie ludzkim już po czterdziestce. To wtedy słabnie zdrowotność oraz obniża się sprawność, rośnie zagrożenie przewlekłą chorobą i niepełnosprawnością. W wieku starszym te zmiany się nasilają – spada stężenie hormonów, spowalniają się funkcje poznawcze, motoryczne i pamięć, zaś występujące schorzenia dotyczą najczęściej układu krążenia (choroba wieńcowa, nadciśnienie), zmian nowotworowych, cukrzyca typu 2 i choroby układu kostno-stawowego. Osłabieniu ulega system

immunologiczny, zdolność regeneracji po wysiłku oraz przystosowywanie się organizmu do zmiennych warunków⁴.

Jednak to, w jakiej kondycji psychicznej, emocjonalnej, fizycznej i społecznej dana osoba wkracza w wiek seniorski, zależy od mnóstwa czynników. Przede wszystkim jest efektem tego, jaki tryb życia osoba prowadziła, np. czy uprawiała sport lub inne aktywności na świeżym powietrzu, dobrze się odżywiła, stroniła od używek, jaką pracę wykonywała, a także czy budowała pozytywne relacje z bliskimi oraz znajomymi. W związku z tym, sytuacja życiowa danej osoby w wieku 60+ może się diametralnie różnić od jej rówieśników. Warto również wskazać, że sytuacja materialna wielu osób starszych jest trudna. Minimalna emerytura rolnicza lub pracownicza, a w bardziej skrajnych sytuacjach (gdy osoba nie wypracowała prawa do emerytury) renta rodzinna, renta socjalna lub inne świadczenia z pomocy społecznej, mogą okazać się nie wystarczające do pokrycia kosztów życia, zwłaszcza w sytuacji problemów zdrowotnych i rosnących wydatków na leki i wizyty u lekarzy. Ponadto jednym z problemów osób starszych jest samotność, wynikająca ze śmierci współmałżonka, braku obowiązku społecznego, oparcia w rodzinie czy otoczeniu sąsiedzkim, przy jednoczesnym występowaniu problemów zdrowotnych, barierach finansowych i komunikacyjnych oraz malejących kontaktach społecznych.

W obliczu powyższych problemów, seniorzy na pewnym etapie życia potrzebują pomocy innych osób w zaspokojeniu codziennych potrzeb (np. zakupy, przygotowanie posiłku, pielęgnacja i higiena ciała), jednakże nierzadko tej pomocy są pozbawieni. W takich przypadkach interweniują służby społeczne. W 2024 roku pomocą społeczną objęte były 24 rodziny emerytów i rencistów, w których funkcjonowało 39 osób, przy czym 18 rodzin było jednoosobowych, 2 rodziny dwuosobowe, 2 rodziny trzyosobowe i również 2 rodziny liczyły 4 i więcej osób.

Jednym z podstawowych zadań gminy w zakresie wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby, są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki. W 2024 roku z pomocy w postaci usług korzystało 17 osób, w 2023 roku były to 5 osób, a w 2022 roku 6 osób.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2024 roku w DPS w przebywało 17 mieszkańców gminy, w 2023 roku 14 osób, a w 2022 roku 16 osób.

⁴ https://www.doz.pl/czytelnia/a12239-Zrozumiec_seniora_-_potrzeby_i_emocje_osob_starszych

Porównując powyższe liczby z danymi demograficznymi można dojść do wniosku, że skala zapotrzebowania na wsparcie jest wciąż relatywnie niewielka, jednakże wraz z dalszym wzrostem liczb seniorów oraz wydłużaniem się okresu trwania życia, a także pogarszaniem stanu zdrowia i rosnącym osamotnieniem osób starszych, zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych oraz innych działań pomocowych będzie rosnąć. Oprócz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu należy również mieć na uwadze także potrzebę kreowania warunków aktywności i rozwoju osób starszych, w tym między innymi aktywności edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej, fizycznej. Osoby w wieku od 60 lat wzwyż to nie tylko osoby wymagające pomocy, ale także osoby, które mogą jeszcze pracować, działać społecznie, pomagać innym, uczyć się i rozwijać. Mają też potencjał zbudowany na latach doświadczeń i pracy, który należy diagnozować i zagospodarowywać dla dobra wspólnego. Z racji tego, że w najbliższych latach osób w starszych grupach wiekowych będzie przybywać, już teraz można mówić nie tylko o społeczeństwie starzejącym się, ale o społeczeństwie różnego wieku, czyli takim, w którym każda grupa wiekowa ma zadania do spełnienia.

4.3. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi

Rodzina jest naturalnym środowiskiem służącym opiece i wychowaniu dzieci. Wypełnia też szereg innych ważnych społecznie funkcji. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą i prawdopodobnie nieuniknioną. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich/w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku Gminę Potęgowo zamieszkiwały 1 844 rodziny, w tym 1 165 małżeństw, 201 związków niesformalizowanych, 405 matek z dziećmi i 73 ojców z dziećmi. Łącznie były tu 1 424 rodziny z dziećmi, w tym 694 z jednym dzieckiem, 487 z dwojgiem dzieci, 176 z trojgiem dzieci i 67 z czworgiem i większą liczbą dzieci. Ogółem w gminie zamieszkiwało 2 503 dzieci w rodzinach, a na jedną rodzinę przypadało przeciętnie 1,76 dzieci.

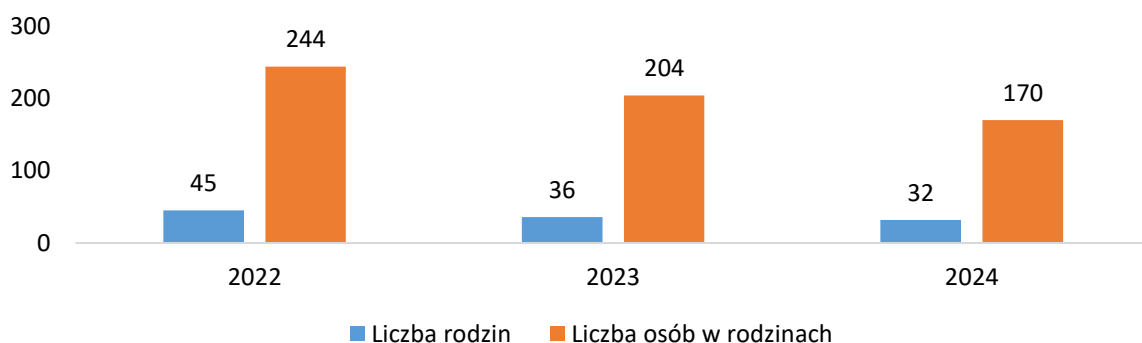
Wśród rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Potęgowo w 2024 roku, rodziny z dziećmi stanowiły 29,9%. W 63 takich rodzinach funkcjonowało 276 osób. Największy odsetek stanowiły rodziny z dwojgiem dzieci (30,2%), a w dalszej kolejności z trojgiem dzieci (27,0%) i z jednym dzieckiem (25,4%). Rodziny z czworgiem dzieci stanowiły 7,9%, natomiast z pięciorgiem i większą liczbą dzieci – 9,5%. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin z dziećmi

obejmowanych wsparciem zmniejszyła się o 23, tj. o 26,7%. W 2024 roku wsparciem obejmowano 20 rodzin niepełnych, w których żyło 67 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba tych rodzin zmniejszyła się o 11.

Jednym z głównych powodów obejmowania rodzin z dziećmi wsparciem w Gminie Potęgowo w 2024 roku była potrzeba ochrony macierzyństwa. Z tego tytułu pomocy udzielono 32 rodzinom, w których funkcjonowało 170 osób. W tej liczbie z uwagi na wielodzietność wsparto 28 rodzin z 159 osobami. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa spadła o 13, natomiast liczba osób w tych rodzinach zmniejszyła się o 74.

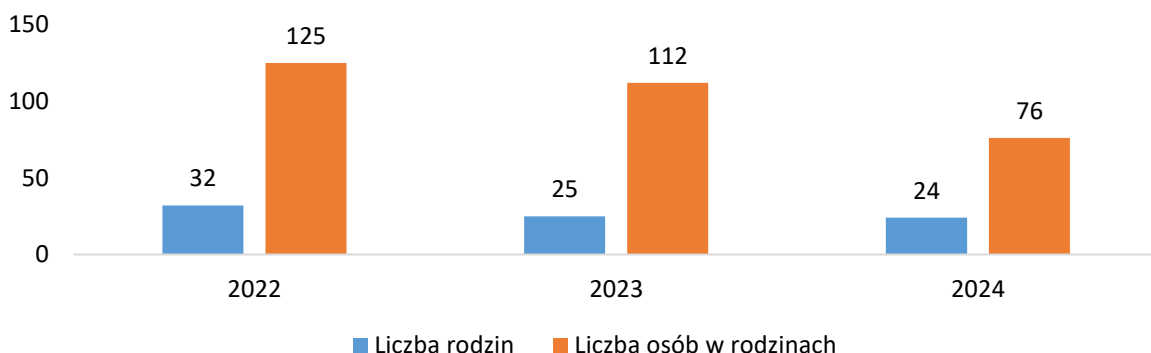
Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Drugim powodem obejmowania rodzin z dziećmi pomocą społeczną jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, która w 2024 roku stanowiła powód przyznania pomocy 24 rodzinom, w tym 12 niepełnym i 7 wielodzietnym. W porównaniu do 2022 roku liczba wspartych z tego tytułu rodzin zmniejszyła się o 8, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 49.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Szczególnym wsparciem należy obejmować rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami, a także w sytuacjach gdy u dziecka diagnozowany jest autyzm lub inne zaburzenia psychiczne.

Wyzwaniem jest zapewnienie usług diagnostycznych na możliwie najwcześniejszym etapie, a następnie usług wsparcia rodziny w tym m.in. poprzez zapewnienie specjalistycznych usług opiekuńczych, a także poradnictwa specjalistycznego.

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy w szczególności opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym; udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych; wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; a także podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

W 2024 roku wsparciem asystenta objęto 15 rodzin z terenu gminy przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których było 51 dzieci, w tym 49 niepełnoletnich.

Asystent rodziny świadczył usługi w zakresie dostosowanym do potrzeb rodzin oraz jej członków, w tym m.in.

- diagnozowanie sytuacji rodzin,
- opracowywanie i realizacja planów pracy z rodzinami we współpracy z członkami tych rodzin,
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej (tj. pomoc w zdobywaniu umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, gospodarowania budżetem domowym, planowania i monitorowania wydatków, oszczędnego gospodarowania mediami, podział obowiązków domowych na poszczególnych członków rodziny, promowanie zdrowego stylu życia, edukacja w zakresie higieny osobistej i pielęgnacji, prawidłowego odżywiania, w zakresie organizacji czasu wolnego itp.),

- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych (tj. udzielanie informacji o instytucjach samorządowych, państwowych oraz organizacjach pozarządowych udzielających pomocy, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych itp.),
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi (tj. organizowanie czasu wolnego dzieciom, budowanie prawidłowych więzi między członkami rodziny, rozwijanie umiejętności wychowawczych, pomoc dzieciom w nauce, aktywne uczestnictwo w życiu szkolnym dziecka itp.),
- pomoc w pozyskiwaniu usług na rzecz domu i rodziny (np. związanych z naprawą urządzeń),
- wspieranie aktywności społecznej rodzin, edukacja w zakresie obowiązujących norm współżycia społecznego,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- pomoc w innych sprawach zgłoszonych przez członków rodzin wynikających z ich indywidualnych potrzeb.

W 2023 roku asystenci współpracowali z 20 rodzinami z 55 dziećmi, a w 2022 roku 18 rodzin z 51 dziećmi.

W sytuacji, gdy rodziny nie są w stanie, pomimo otrzymanego wsparcia asystenta, wypełniać swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a więc zapewnić potomstwu bezpieczeństwa, opieki i właściwego wychowania, dzieci mogą zostać odebrane rodzicom i umieszczone w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.

4.4. Przeciwdziałanie dysfunkcjom społecznym

Dysfunkcja, według słownika języka polskiego, oznacza „nieprzystosowanie czegoś do pełnienia określonych funkcji”, a w sensie biologicznym – „nieprawidłowe funkcjonowanie komórki, tkanki, narządu lub całego organizmu”⁵. Z punktu widzenia lokalnej polityki

⁵ <http://sjp.pwn.pl/slownik/2555725/dysfunkcja>.

społecznej dysfunkcjami będą zjawiska, które w sposób negatywny wpływają na funkcjonowanie społeczeństwa, w szczególności przemoc domowa oraz uzależnienia.

Dysfunkcje wiążą się z naruszeniami prawa oraz powszechnie przyjętych norm społecznych, a także bardzo często z degradacją psychiczną i/lub fizyczną osób nimi dotkniętych. Ponadto towarzyszą im trudności życiowe i bariery, takie jak: ubóstwo w sferze materialnej i intelektualnej, bierność społeczno-zawodowa, niski poziom kompetencji interpersonalnych, niedojrzałość emocjonalna rodziców, nieumiejętność pełnienia ról rodzicielskich i małżeńskich, problemy opiekuńczo-wychowawcze. Kwestie te przenoszą się na otoczenie sąsiedzkie oraz środowisko szkolne. W odniesieniu do dzieci i młodzieży skutkiem negatywnych zjawisk są m.in. zaburzenia emocjonalne, schorzenia zdrowotne, trudności w przystosowaniu się do środowiska oraz w kontaktach z innymi ludźmi, mogące objawiać się depresją, nerwicami lub nadpobudliwością, zachowaniami agresywnymi i ryzykownymi, niską motywacją do nauki oraz słabymi wynikami w szkole, a także brakiem pasji i zainteresowań. Konsekwencją dysfunkcji systemu rodzinnego są ponadto przypadki ograniczania władzy rodzicielskiej przez sąd oraz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Jedną z dysfunkcji rodzin jest przemoc domowa, której definicja ustawowa została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa w Gminie Potęgowo jako powód korzystania z pomocy społecznej w perspektywie lat 2022-2024 występowała w skali od 1 do 5 rodzin. W 2024 roku była to 1 rodzina, w której funkcjonowały 4 osoby, co oznacza spadek liczby rodzin o 4 i liczby osób o 16 w porównaniu do 2022 roku.

Działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej podejmuje Zespół Interdyscyplinarny. W 2024 roku założono 38 procedur Niebieskie Karty, w tym 28 zostało zakończonych w ciągu roku. W 2023 roku założono 36 procedur, w tym 29 zostało zakończonych, a w 2022 roku założono 30 Niebieskich Kart, z których zakończono 25.

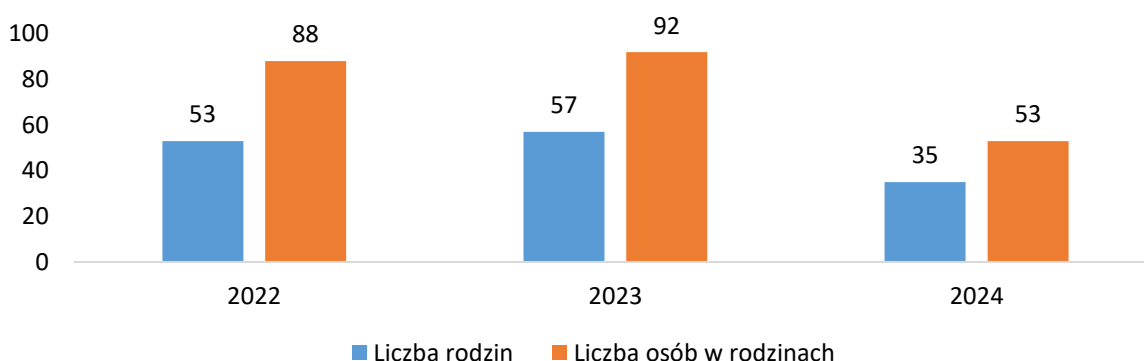
Istotną dysfunkcją wpływającą na funkcjonowanie osób i rodzin są uzależnienia. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje uzależnienie jako stan psychiczny i fizyczny, wynikający

z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczania jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów⁶. W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

W świetle statystyk GOPS w Potęgowie w 2024 roku z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu korzystało 35 rodzin i 53 osoby w rodzinach. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 18, a liczba osób w rodzinach o 35.

Wykres 7. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Inne dysfunkcje społeczne są słabiej rozpoznane. Niemniej jednak, szczególnie po okresie pandemii i związanej z nią izolacji społecznej, sygnalizowany był wzrost zagrożenia w szczególności uzależnieniem od internetu i gier, cyberprzemocą, a także wzrost skali występowania depresji i zaburzeń psychicznych, szczególnie u dzieci i młodzieży. Mogą one objawiać się nieco inaczej niż u dorosłych, poprzez m.in. nasilenie zachowań agresywnych, destrukcyjnych i autodestrukcyjnych, takich jak na przykład samookaleczanie. W świetle raportu „Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym” z badania przeprowadzonego na zlecenie Fundacji UNAWEZA, *obraz dzieci i młodzieży, jaki wyłania się z pozyskanych wyników, to obraz przepełniony samotnością, skrajnie niską samooceną i niskim poczuciem sprawczości. Roboczo nazwalibyśmy ten stan „triadą kryzysu psychicznego dzieci i młodzieży”, która przyczynia się między innymi do dramatycznego wzrostu myśli samobójczych wśród młodych ludzi, zachowań samobójczych i podejmowanych zamachów samobójczych. W dużym*

⁶Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/porta1?id=112184>.

uproszczeniu dzieci w kryzysie psychicznym to dzieci przekonane o tym, że nic nie znaczą, niczego nie potrafią i dla nikogo nie są ważne. Obraz ten dopełnia niski poziom zaufania społecznego młodych, brak wiary w skuteczność profesjonalnej pomocy czy wsparcia społecznego i skala doświadczanej przemocy rówieśniczej, domowej oraz doświadczania hejtu⁷.

⁷ J. Flis, M. Dębski, *Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym*. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi. 2023, s. 6.

5. System pomocy i wsparcia w Gminie Potęgowo

5.1. Zasoby instytucjonalne

Instytucjonalny system pomocy i wsparcia organizowany jest na rzecz osób i rodzin, doświadczających trudnych sytuacji życiowych – szczególnie wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać wyzwań i barier wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej to między innymi na samorządzie gminy spoczywa obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej wobec jej mieszkańców. Jednostką wykonującą te zadania w Gminie Potęgowo jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie. W świetle art. 15 ww. ustawy, polegają one na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ośrodek realizuje ponadto szereg zadań wynikających z innych ustaw, w tym m.in. w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Przystępuje też do realizacji projektów i programów zwiększających ofertę usług społecznych skierowanych do mieszkańców gminy. W 2024 roku były to m.in. Program „Opieka wytchnieniowa – edycja 2024”, Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej – edycja 2024”, Program „Korpus Wsparcia Seniora”, Program „Karta Seniora Gminy Potęgowo”, „Koperta życia”, projekt konkursowy „Srebrna Sieć II”.

Poza aktywnością GOPS w różnych obszarach lokalnej polityki społecznej należy również wskazać na aktywność innych instytucji – jednostek organizacyjnych gminy. Są to:

- Gminne Centrum Kultury w Potęgowie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Potęgowie,
- Szkoła Podstawowa w Potęgowie,
- Szkoła Podstawowa w Łupawie,
- Szkoła Podstawowa w Skórowie,
- Przedszkole w Potęgowie.

Pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie zapewnia przede wszystkim Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny w Potęgowie. Do zadań GKRPA należy m.in. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego; przeprowadzanie

rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami mającymi problem z nadużywaniem alkoholu oraz członkami ich rodzin; współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i społecznymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi; a także prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych i opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Zespół integruje i koordynuje działania różnych podmiotów i specjalistów, w szczególności poprzez diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku nim zagrożonym bądź dotkniętym, rozpowszechnianie informacji o możliwych formach pomocy oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.

Należy wskazać także jednostki powiatowe funkcjonujące w obszarze pomocy społecznej i rynku pracy, w tym przede wszystkim:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku – realizuje zadania powiatu wynikające nie tylko z ustawy o pomocy społecznej, ale również m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jako organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej), a także ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku – realizuje zadania powiatu, polegające m.in. na udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukujących pracy w znalezieniu pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa), organizowaniu i finansowaniu usług i instrumentów rynku pracy, przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia, a także opracowywaniu analiz i sprawozdań dotyczących rynku pracy.

System pomocy i wsparcia w szerokim ujęciu obejmuje również inne instytucje rynku pracy, jednostki oświatowe oraz wszystkie podmioty, które na co dzień współpracują ze sobą ze względu na zbieżne cele oraz obsługę tych samych klientów. Mogą to być, oprócz wymienionych powyżej, m.in. Komenda Miejska Policji w Słupsku, Sąd Rejonowy w Łęborku, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Słupsku.

5.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych

W świetle ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, stanowi ona działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym. Podmiotami ekonomii społecznej są natomiast m.in. spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie pracy oraz organizacje pozarządowe.

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w końcu 2024 roku na terenie Gminy Potęgowo zarejestrowanych było 19 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 4 fundacje. W porównaniu do 2022 roku liczba stowarzyszeń wzrosła o 2, a liczba fundacji zwiększyła się o 1. Według danych Krajowego Rejestru Sądowego w Gminie Potęgowo zarejestrowanych było 10 podmiotów, nie licząc podmiotów w stanie likwidacji, tj.:

1. Gminny Uniwersytet Trzeciego Wieku w Potęgowie,
2. Fundacja „Inicjatywa”,
3. Fundacja „Promyk Solidarności”,
4. Fundacja Bocianie Gniazdo w Runowie,
5. Fundacja INNO-MED,
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Łupawie,
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Potęgowie,
8. Pomorskie Stowarzyszenie Producentów Lokalnych i Rękodzieła „Stary Młyn Łupawa”,
9. Stowarzyszenie Przyjaciół Łupawy – „Dolina Łupawskich Megalitów”,
10. Stowarzyszenie Wiśta Wio i Przyjaciele.

Ponadto należy wskazać na działalność takich organizacji jak Towarzystwo Sportowe „Pomorze Potęgowo”, Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza”, Stowarzyszenie Seniorów Potęgowo, Stowarzyszenie „Smak Przygody”, Fundacja „Akademia Zdrowia i Rozwoju” (Lębork), Klub Karate Shotokan w Lęborku, Klub Sportowy Kickboxing Team Lębork, Senioralne Stowarzyszenie Miłośników Literatury i Kultury, Stowarzyszenie Wędkarskie „Łowisko Nieckowo”, Pomerania Manoros” Stowarzyszenie Właścicieli Pałaców i Dworów (Choczewo). Działają tu również dwa koła gospodyń wiejskich, tj. KGW Polanki w Karznicy i KGW w Głuszynie.

Wskazane organizacje działają m.in. w obszarze bezpieczeństwa publicznego, rozwoju lokalnego, aktywizacji seniorów, zdrowia, oświaty, kultury, sportu i kultury fizycznej. Ich zdolność do realizacji usług społecznych w gminie w zakresie, o którym mowa w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych może wyrażać się w ich aktywności oraz realizowanych zadaniach publicznych. Skala działalności w większości przypadków może wskazywać jednak na niewielką zdolność do świadczenia usług społecznych, w szczególności z uwagi na możliwości kadrowe, finansowe oraz warunki organizacyjne tych podmiotów.

Gmina Potęgowo współpracuje z organizacjami pozarządowymi poprzez realizację programów współpracy. W 2024 roku w jego ramach określono następujące rodzaje zadań publicznych przewidzianych do realizacji:

1. Zadania z zakresu kultury fizycznej:

- a) propagowanie wśród mieszkańców gminy aktywnych form kultury fizycznej,
- b) organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży,

- c) organizacja i wspieranie organizowanych otwartych imprez sportowych i rekreacyjnych.

2. Zadania z zakresu oświaty i wychowania:

- a) organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- b) działalność wychowawczo-edukacyjna,
- c) wspieranie procesów edukacyjnych.

3. Zadania z zakresu kultury, sztuki i ochrony dziedzictwa narodowego:

- a) organizacja otwartych imprez kulturalnych w tym Dni Gminy Potęgowo,
- b) działania promujące Gminę Potęgowo,
- c) edukację kulturalną i historyczną.

4. Zadania z zakresu integracji społecznej:

- a) integracja osób starszych i niepełnosprawnych z lokalnym środowiskiem Gminy Potęgowo,
- b) działania wspierające aktywizację i integrację osób w wieku emerytalnym,
- c) organizacja wycieczek integracyjnych i krajoznawczych dla dzieci z Gminy Potęgowo,
- d) działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnej.

5. Zadania z zakresu ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

- a) edukacja ekologiczna,
- b) organizacja przedsięwzięć w zakresie promocji i ochrony środowiska.

6. Zadania w zakresie turystyki i krajoznawstwa:

- a) prowadzenie działalności wychowawczej, krajoznawczej i popularyzacja w zakresie turystyki i krajoznawstwa,
- b) organizacja imprez turystycznych i krajoznawczych, rajdów dla mieszkańców Gminy Potęgowo,
- c) organizacja konkursów, turniejów na temat wiedzy krajoznawczo-turystycznej.

7. Zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym:

- a) prowadzenie Banku Żywności w Gminie Potęgowo.

8. Zadania z zakresu promocji i organizacji wolontariatu.

9. Zadania z zakresu ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej

- a) wspieranie działań na rzecz mieszkańców gminy w zakresie ochrony i promocji i zdrowia,
- b) powierzenie lub wspieranie realizacji programów profilaktyki zdrowotnej,
- c) wspieranie działań na rzecz mieszkańców gminy w zakresie ratownictwa i ochrony ludności.

Powyższe obszary obejmują szereg usług społecznych, które są realizowane przez podmioty ekonomii społecznej na terenie gminy i na rzecz jej mieszkańców. W 2024 roku Wójt Gminy Potęgowo, w wyniku otwartego konkursu ofert, przyznał łącznie 179 983,00 zł na realizację 8 zadań publicznych przez 7 organizacji. Były to: Stowarzyszenie Smak Przygody, Klub Karate Shotokan w Lęborku, Fundacja Bocianie Gniazdo w Runowie (2 zadania), Koło Gospodyń Wiejskich Polanki w Karznicy, Fundacja Bocianie Gniazdo w Runowie, Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza” Łupawa, Stowarzyszenie Przyjaciół Łupawy „Dolina Łupawskich Megalitów” oraz Towarzystwo Sportowe „Pomorze Potęgowo”. Dodatkowo 4 organizacje otrzymały dotacje w trybie pozakonkursowym na łączną kwotę 20 tysięcy zł. Były to organizacje realizujące zadania również w trybie konkursowym.

6. Analiza SWOT

Uzupełnienie diagnozy sytuacji społecznej stanowi analiza SWOT przedstawiająca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w odniesieniu do sytuacji społecznej Gminy Potęgowa. Została przygotowana z uwzględnieniem czynników określonych przez przedstawicieli lokalnej polityki społecznej, biorących udział w warsztatach planowania strategicznego.

MOCNE STRONY

- położenie gminy pod względem komunikacyjnym oraz walorów naturalnych;
- aktywność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Środowiskowego Domu Samopomocy;
- bogata oferta Gminnego Ośrodka Kultury;
- funkcjonujące świetlice wiejskie;
- aktywność organizacji pozarządowych oraz parafii, duży potencjał społeczny;
- pozytywne nastawienie władz gminy do inicjatyw społecznych;
- współpraca z gminami partnerskimi;
- zaplecze strefy ekonomicznej;
- realizacja programów i projektów, pozyskiwanie środków zewnętrznych;
- realizacja dużych projektów inwestycyjnych;
- wysoka świadomość problemów społecznych;

SŁABE STRONY

- brak miejsc spotkań dla młodzieży, które mogłyby stanowić przestrzeń ich aktywizacji i rozwoju;
- obszary wykluczenia komunikacyjnego i cyfrowego mieszkańców gminy;
- ubóstwo części mieszkańców, w tym związane z niskimi emeryturami i rentami, a także w środowiskach popegeerowskich oraz dawnych rolniczych;
- niedostateczna oferta usług profilaktyki, przeciwdziałania i wsparcia w obszarach przemocy, w tym rówieśniczej oraz zagrożeń zdrowia psychicznego;
- niedostateczna oferta i możliwości wsparcia psychologicznego;
- występowanie przemocy domowej i uzależnień w rodzinach zamieszkujących gminę;
- występowanie tzw. „szarej strefy” na rynku pracy;
- starzejące się społeczeństwo;
- dziedziczność problemów społecznych i postaw roszczeniowych;
- ograniczony dostęp do służby zdrowia;
- wykluczenie społeczne osób chorujących przewlekłe;

- niewystarczający dostęp do usług społecznych, w tym rehabilitacyjnych, poradnictwa specjalistycznego;
- zbyt mało liderów społecznych;
- niewystarczająca baza lokalowa, która mogłaby być przeznaczona na placówki;
- brak mieszkań socjalnych oraz treningowych i wspomaganych;

SZANSE

- wysoki poziom satysfakcji z życia w gminie;
- wspólne zaangażowanie różnych instytucji, podmiotów ekonomii społecznej i liderów społecznych;
- pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym z funduszy unijnych, rządowych, ministerialnych;
- rozwój wolontariatu, w tym międzypokoleniowego;
- rozwój usług społecznych w gminie;
- potencjał tkwiący w tożsamości lokalnej;
- rozwój infrastruktury w obszarze mieszkalnictwa;
- napływ nowych mieszkańców, w szczególności rodzin z dziećmi;

ZAGROŻENIA

- brak infrastruktury i finansowania usług społecznych;
- brak specjalistycznej kadry do realizacji usług społecznych;
- niż demograficzny i postępujący proces starzenia się społeczeństwa;
- pogłębianie obszarów wykluczenia społecznego;
- niewłaściwe postawy społeczne – obojętność, roszczeniowość, bierność;
- zagrożenie osamotnieniem i izolacją społeczną osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- brak rodzin zastępczych, przy jednoczesnych problemach opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach biologicznych.

7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

W świetle przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej Gmina Potęgowo przedstawia się jako jednostka z potencjałem rozwojowym, jednak dość silnie zależna od uwarunkowań, na które często nie ma wpływu bądź ten wpływ jest ograniczony. Mogą to być uwarunkowania zewnętrzne np. zmiany prawne, ruchy społeczne, zjawiska przyrodnicze czy tendencje demograficzne, a z drugiej strony czynniki wewnętrzne, wynikające z faktu, że gminę tworzą ludzie o różnych kompetencjach, stosunku do życia, przedsiębiorczości czy stopniu roszczeniowości wobec instytucji. Czynniki te powodują, że w najbliższych latach przed Gminą Potęgowo będą pojawiać się wyzwania, a zmierzenie się z nimi będzie wymagało uwzględnienia, wynikających z diagnozy, strategicznych uwarunkowań rozwoju społecznego oraz prognozy zmian w zakresie objętym Strategią.

Wyzwaniem dla lokalnej polityki społecznej stają się obecnie koszty funkcjonowania systemu pomocowego oraz skutecznego zapewnienia dostępu do usług dla osób i rodzin ich potrzebujących, np. usług opiekuńczych. Dotyczy to również współfinansowania pobytu określonych grup mieszkańców w całodobowych formach opieki, w szczególności takich jak dzieci przebywające w pieczy zastępczej; osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, przewlekle chore somatycznie lub psychicznie umieszczone w domach pomocy społecznej.

Konieczność stopniowych zmian w działaniu instytucji pomocy i integracji społecznej wymuszają też uwarunkowania zewnętrzne, m.in. ekonomiczne, technologiczne, społeczno-kulturowe i polityczne. System wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie działa w próżni, lecz jest w jakiś sposób wrażliwy na zmiany w otoczeniu, w szczególności na kryzysy międzynarodowe. Ostatnie najbardziej dotkliwe to pandemia koronawirusa COVID-19 oraz wojna w Ukrainie i wynikający z niej kryzys migracyjny, które wymusiły podejmowanie przez instytucje publiczne i organizacje społeczne niestandardowych działań, bazujących na mobilizacji zasobów lokalnej wspólnoty. Ale trzeba mieć na uwadze też inne trendy i zjawiska globalne, takie jak rozpad tradycyjnych więzi i zmiany w modelu funkcjonowania rodzin, transformacja w gospodarce (konceptcja „przemysłu 5.0”) oraz rozwój sztucznej inteligencji (mówi się już nawet o „rewolucji AI”) czy zmiany klimatyczne, przez wielu badaczy i aktywistów nazywane „kryzysem klimatycznym”⁸.

Wyżej wymienione zjawiska wewnętrzne i zewnętrzne niosą ze sobą różne szanse, ale też liczne zagrożenia, których negatywne skutki będą w największym stopniu obciążać grupy społeczne posiadające niski kapitał życiowy oraz cechy indywidualne utrudniające im efektywne funkcjonowanie w rodzinie, zakładzie pracy czy społeczności lokalnej. W ich obliczu, gminny system pomocy i integracji społecznej, czy też szerzej – lokalna polityka społeczna – powinna dalej ewoluować w kierunku inwestycyjnego modelu państwa dobrobytu, łączącego

⁸ Por. np. <https://gazeta.sgh.waw.pl/meritum/rewolucja-sztucznej-inteligencji-na-tle-rewolucji-internetowej>; <https://obserwatorgospodarczy.pl/2023/05/22/prof-maczynska-weszliśmy-w-permanentny-kryzys-ale-jest-nadzieja/>

systemy zabezpieczenia opierające się na świadczeniach pieniężnych z dynamicznym rozwojem usług społecznych adresowanych do ogółu mieszkańców, zakładającym odchodzenie od selektywności wsparcia na rzecz powszechności. W modelu tym kluczową rolę odgrywają: państwo, rynek i społeczność lokalna (gospodarstwa domowe, rodziny). Na styku działania i interakcji tych trzech podmiotów kształtuje się i rozwija sektor ekonomii społecznej jako główny realizator usług społecznych na rzecz mieszkańców, a także powstają nowe profesje – zawody społeczne umożliwiające świadczenie spersonalizowanych usług na rzecz środowisk mających odmienne potrzeby.⁹

Warto mieć na uwadze współczesne trendy w polityce społecznej, polegające na rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji oraz tworzeniu Centrów Usług Społecznych jako lokalnych koordynatorów usług. Zmiany te stanowią wyraz dążenia do zwiększania dostępności usług społecznych dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich dochodu, a także jak najbliższej miejsca zamieszkania. Dzięki nim mniej osób będzie wymagać opieki instytucjonalnej, natomiast ich potrzeby będą zaspokajane za pomocą usług świadczonych w lokalnym środowisku.

Ostatnim znaczącym wydarzeniem mającym wpływ na kształt systemu pomocowego w Polsce było uchwalenie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Nowe potrzeby i wyzwania, które zostały opisane wyżej, wymuszają kreowanie nowych usług społecznych adresowanych zwłaszcza do osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie bezdomności oraz rodzin i dzieci w pieczy zastępczej. Znaczenia nabierają też inne niż dotychczas formy dostarczania usług, oparte na ich indywidualizacji, a ponadto inwestycje w kadry oraz możliwość integracji i koordynacji tych usług w centrach usług społecznych. Centra pełnią mają rolę koordynującą i sieciującą usługi w danej gminie adresowane do ogółu mieszkańców oraz dostosowane do specyfiki wspólnoty samorządowej¹⁰.

Proces ten nazywany przez jednego z głównych autorów reformy, prof. Marka Rymszę, „kroczącą zmianą systemową” przewiduje przeprowadzenie diagnozy potencjału i potrzeb społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych, opracowanie i realizację Programu Usług Społecznych, utworzenie nowych miejsc świadczenia usług społecznych, zwiększenie dostępności i poprawę skuteczności ich udzielania, prowadzenie działań na rzecz integracji

⁹ Wśród polskich naukowców model inwestycyjnej polityki społecznej opisuje i upowszechnia na przykład prof. Mirosław Grewiński, autor takich prac jak np. *Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej*, wyd. Elipsa, Warszawa 2021 oraz jako red. *Deinstytucjonalizacja usług społecznych – stan i perspektywy rozwoju*, wyd. Elipsa, Warszawa 2024.

¹⁰ E. Zdebska, *Polska tradycja pracy socjalnej wobec nowych trendów w polityce społecznej*, Praca Socjalna 2022 nr 37(4), str. 67.

i wspierania społeczności lokalnej z wykorzystaniem jej potencjału oraz organizowanie działań samopomocowych, wolontariackich i sąsiedzkich¹¹.

Kolejnym paradygmatem zmiany systemowej jest deinstytucjonalizacja, która uznaje priorytet usług społecznych realizowanych w środowisku zamieszkania nad długoterminowymi usługami świadczonymi w placówkach stacjonarnych. Dł wywołują rozwój lokalnych, zindywidualizowanych usług w tym o charakterze zapobiegającym, które mogą ograniczyć potrzebę zapewnienia opieki instytucjonalnej; wykorzystanie zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej do świadczenia usług środowiskowych w społeczności lokalnej oraz zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni element systemu¹².

W istocie zaprezentowane wyżej założenia inwestycyjnej polityki społecznej oraz reformy w zakresie centrów usług społecznych nie są całkiem nowe. Wiele z tych elementów zostało już opisanych w poprzednio obowiązującej Strategii. Stanowiły one fundament zasad i wartości kierunkujących sposobem wdrażania tego dokumentu. Zawarta w niniejszej Strategii diagnoza sytuacji społecznej oraz wynikająca z niej prognoza zmian, wskazują na potrzebę utrzymania i wzmocnienia przyjętego dotychczas podejścia.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika szereg wniosków. Realizacja Strategii wymaga intensyfikowania działań wspierających rodziny, zwłaszcza doświadczające lub zagrożone dysfunkcjami poprzez działania mające na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku – rodzinie dziecka lub powrotu do niego dziecka. Ważna jest tu praca socjalna, asystentura rodzinna, a także działania profilaktyczne i edukacyjne skierowane do rodziców, opiekunów, dzieci oraz osób planujących założenie rodziny. Szczególny nacisk należy położyć na zapewnienie warunków do rozwoju dzieci i młodzieży, w tym diagnozowanie i wsparcie w rozwiązywaniu ich problemów, w tym takich jak depresja, hejt, przemoc rówieśnicza, trudności w relacjach z rodzicami.

W związku z postępującym procesem *starzenia się społeczeństwa* należy kłaść nadal duży nacisk na rozwój różnorodnych form aktywności osób starszych, w szczególności poprzez aktywizację edukacyjną, zdrowotną, kulturalną, sportowo-rekreacyjną oraz społeczną. Gmina aktywnie działa w tym obszarze poprzez projekty w zakresie wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Warto te działania rozwijać i włączać coraz większą liczbę osób, a także zadbać o dostępność tego typu form aktywizacji oraz wsparcia dla osób o ograniczonej mobilności. Ważna jest również promocja wolontariatu wewnątrz- i międzypokoleniowego, inicjatywy rozwijające integrację międzypokoleniową oraz zachęcanie seniorów do aktywności od możliwie najwcześniejszego momentu przejścia na emeryturę.

¹¹ M. Rymsza, *Centra usług społecznych: krocząca zmiana systemowa*, Wiadomości Społeczne 2021, nr 1(24), str. 8-10.

¹² E. Zdebska, dz.cyt., str. 68.

W obszarze wzmocnienia zaradności życiowej i aktywności zawodowej mieszkańców należy szczególny nacisk położyć na wsparcie osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym m.in. osób z niepełnosprawnościami, osób mających małe dzieci i po okresie przerwy związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci, osób bez doświadczenia zawodowego, w szczególności po 50 roku życia i do 30 lat. Osoby te są najbardziej zagrożone długotrwałym bezrobociem lub biernością zawodową, a tym samym w wielu przypadkach również ubóstwem. Wskazane jest tu budowanie sieci wymiany informacji oraz lokalnej współpracy na rzecz aktywizacji zawodowej, a także partnerstwa realizujące działania w obszarze rynku pracy, służące z jednej strony poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy, a z drugiej skuteczniejszej aktywizacji osób doświadczających barier i trudności w dostępie do zatrudnienia. Istotny jest udział gminy w przedsięwzięciach i projektach sprzyjających aktywizacji zawodowej mieszkańców, a także rozwojowi ekonomii społecznej. Należy ponadto kontynuować działania służące zapewnieniu mieszkańcom i ich rodzinom dostępu do podstawowych dóbr, a jednocześnie wzmocniające ich i motywujące do samodzielności.

Ważnym kierunkiem działań podejmowanych w ramach lokalnej polityki społecznej jest i nadal powinna być edukacja społeczna. Należy nią obejmować różne grupy mieszkańców gminy, co może stać się przyczynkiem lub elementem projektów służących wzmocnieniu aktywności i integracji lokalnych społeczności. Szczególnie ważne są też programy profilaktyczne w zakresie uzależnień i przemocy, w tym działania podejmujące problem uzależnień behawioralnych, w tym od internetu, komputera i telefonu, by urządzenia nie zastępowały bezpośrednich kontaktów rówieśniczych, ale także by nie stały się źródłem i formą przemocy.

Gmina Potęgowo dysponuje potencjałem społecznym, wyrażającym się w działalności organizacji pozarządowych oraz ich otwartości na realizowane przedsięwzięcia. Wskazuje na to skala współpracy finansowej gminy z organizacjami pozarządowymi. Możliwości wdrażania, różnorodność oraz skuteczność inicjatyw oddolnych można zwiększyć dzięki wykorzystaniu lokalnych zasobów oraz ich pomnażaniu, a także animując dialog i współpracę pomiędzy mieszkańcami, ich organizacjami i samorządem. W tym celu wskazane jest wzmocnienie roli lokalnych liderów, w tym m.in. sołtysów, członków rad sołeckich, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz mieszkańców angażujących się lub chcących się zaangażować w życie lokalnej społeczności. Może to polegać na realizacji szkoleń, włączaniu ich w gremia zespołów zadaniowych i opiniotwórczych, a także zabezpieczenie w budżecie gminy środków finansowych na wsparcie realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.

8. Cele i kierunki działań

Nadrzędnym celem lokalnej polityki społecznej jest poprawa jakości życia ludności gminy, na którą składa się szereg czynników kształtujących warunki życia wspólnoty oraz poszczególnych rodzin i osób samotnie gospodarujących. Wynika stąd potrzeba integracji działań sektorowych w ramach pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, sportu, zdrowia, mieszkalnictwa i polityki prorodzinnej, w ścisłym powiązaniu z realizowanymi w gminie inwestycjami „twardymi” w infrastrukturę techniczną oraz gospodarkę. Strategiczna wizja rozwoju społecznego zakłada zatem zmiany na lepsze w wielu dziedzinach życia mieszkańców.

Część wdrożeniowa *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Potęgowo na lata 2026-2035* została usystematyzowana w formie celów strategicznych. Każdy z nich dotyczy innego wycinka rzeczywistości społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane i wszystkie służą realizacji celu głównego Strategii. W związku z tym, wszystkie cele należy rozpatrywać łącznie w kontekście rozwoju społecznego gminy, uwzględniając jednak to, że wdrożenie założeń jednego z nich będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych.

Cel główny Strategii brzmi:

Rozwój wysokiej jakości kompleksowych usług społecznych w Gminie Potęgowo

Osiągnięciu celu głównego będzie służyć realizacja celów strategicznych i operacyjnych, poprzez każdorazowo określony katalog działań, wyznaczający kluczowe, niezbędne kierunki zaangażowania władz samorządu, jednostek organizacyjnych gminy oraz partnerów lokalnych. Nie jest katalogiem zamkniętym, więc jeżeli w trakcie wdrażania Strategii pojawią się jeszcze inne pomysły (projekty) wpisujące się w jej cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę. W ramach każdego celu strategicznego określono katalog działań, uwzględniających oddziaływanie z jednej strony na całą społeczność gminy, a z drugiej na wybrane grupy, zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społeczno-zawodowym. Są to przede wszystkim:

- rodziny z dziećmi (w szczególności niepełne i wielodzietne), doświadczające problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz trudności w zapewnieniu odpowiednich warunków socjalno-bytowych,
- osoby i rodziny charakteryzujące się biernością zawodową i społeczną, a także dotknięte lub zagrożone dysfunkcjami takimi jak przemoc domowa, uzależnienia, przestępczość;
- dzieci i młodzież bez względu na status społeczny i poziom zamożności ich rodzin, z uwagi na szczególne zagrożenie problemami takimi jak ubóstwo, bezrobocie, brak odpowiednich perspektyw życiowych, uzależnienia (zwłaszcza od alkoholu, dopalaczy, komputera, internetu oraz telefonów komórkowych) i inne zachowania ryzykowne;

- osoby starsze, z niepełnosprawnościami i/lub ciężko, przewlekłe chorujące, zwłaszcza te, które posiadają niewielkie dochody, zaś w swoich środowiskach są osamotnione oraz osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i z zaburzeniami psychicznymi;
- osoby znajdujące się w sytuacjach skrajnych pod względem egzystencjalnym, w szczególności z powodu uzależnień, bezdomności, pobytu w zakładzie karnym, zdarzeń losowych;
- społeczność gminy ze względu na potrzebę wzmacniania jej aktywności oraz integracji i zaangażowania w sprawy lokalne, a także ustawicznego kształcenia w różnych obszarach, takich jak zdrowie czy bezpieczeństwo.

Zdefiniowane wyżej obszary oddziaływań przekładają się na zaplanowane w ramach Strategii kierunki niezbędnych działań, które integrują zasoby, kompetencje i zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej.

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów	1) Organizowanie różnych form edukacji rodziców i opiekunów, dotyczących w szczególności rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, takich jak „Szkoła dla rodziców”, trening kompetencji rodzicielskich. 2) Zapewnienie wsparcia w postaci pracy socjalnej, asystentury rodzinnej oraz rodzin wspierających, rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji. 3) Organizowanie poradnictwa psychologicznego, socjalnego, pedagogicznego, prawnego i innego dostosowanego do potrzeb osób i rodzin, w tym dzieci i młodzieży. 4) Zwiększanie katalogu usług społecznych służących wsparciu i poprawie jakości życia dzieci, młodzieży i całych rodzin, w tym poprzez realizację projektów socjalnych oraz przedsięwzięć finansowanych z różnych źródeł.
2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin, zwłaszcza doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych	
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju	
4. Zwiększenie efektywności lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny	
	5) Profilaktyka zdrowia dziecka, m.in. poprzez realizację programów profilaktycznych i edukacyjnych w placówkach oświatowych, w zakresie np. profilaktyki próchnicy, zdrowego kręgosłupa, chorób cywilizacyjnych, zdrowego stylu życia. 6) Zapewnienie kompleksowych usług rodzinom, w których jest dziecko z niepełnosprawnościami, z autyzmem i innymi zaburzeniami neurorozwojowymi, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, poradnictwa, wsparcia terapeutycznego itp. 7) Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych doskonalących wiedzę, umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży, np. w zakresie nauki, języków obcych, kultury i sztuki, sportu. 8) Umożliwienie młodzieży rozwijania kompetencji społecznych oraz zdobywania cennych doświadczeń w ramach aktywności na rzecz środowiska lokalnego (wolontariat, szkolenia liderów, wymiana międzynarodowa). 9) Tworzenie miejsc spotkań i aktywności młodzieży, jako przestrzeni kreowanej przez młodych ludzi.

	10) Integracja rodzin w środowisku lokalnym poprzez m.in. animację lokalną, rozwój wolontariatu i działań samopomocowych, organizację wydarzeń integracyjnych, upowszechnianie pozytywnego wzorca rodziny. 11) Współpraca Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych i dysfunkcji rodzin, w szczególności zadań dotyczących organizacji pieczy zastępczej i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym potrzeby ochrony wielodzietności. ▪ Liczba zorganizowanych form edukacji rodziców i opiekunów. ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną. ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny. ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z poradnictwa specjalistycznego. ▪ Liczba przedsięwzięć służących wsparciu i aktywizacji rodzin.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 2. Poprawa funkcjonowania mieszkańców w sferze społeczno-zawodowej oraz socjalno-bytowej

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności i samodzielności	1) Realizacja pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi i ich rodzinami, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 2) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, Centrum Integracji Społecznej, pracodawcami i innymi podmiotami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców gminy, w tym grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Zmniejszanie barier utrudniających dostęp mieszkańców do aktywizacji zawodowej	3) Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej oraz możliwości uzyskania wsparcia przez osoby planujące prowadzić działalność gospodarczą w ramach spółdzielni socjalnej, fundacji lub stowarzyszenia. 4) Wspieranie usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów, ułatwiających rodzicom powrót lub wejście na rynek pracy.
3. Poprawa warunków socjalno-bytowych osób i rodzin mieszkających w gminie	5) Rozwój wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i innych form wsparcia środowiskowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym także jako etap przygotowujący do zatrudnienia. 6) Zapewnienie najuboższym mieszkańcom podstawowych warunków egzystencjalnych, w tym szczególnie osobom bezdomnym w zakresie schronienia, posiłków i ubrania. 7) Działania wspierające powrót do naturalnego życia społecznego osób z niego wyizolowanych, zwłaszcza doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym oraz osób bezdomnych. 8) Organizowanie zbiorów żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr dla osób i rodzin najbardziej potrzebujących. 9) Wspieranie osób przejawiających trudności w zakresie prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego oraz rozwiązywania problemów socjalno-bytowych i finansowych, poprzez organizację poradnictwa, szkoleń i treningów służących nabywaniu umiejętności oraz kształtowaniu odpowiednich postaw. 10) Udzielanie wsparcia finansowego oraz świadczeń w naturze rodzinom i osobom znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w szczególności niezaradnym życiowo z powodu niepełnosprawności,

	rodzinom wielodzietnym i niepełnym, bezdomnym, dotkniętym zdarzeniami losowymi, klęskami żywiołowymi lub ekologicznymi. 11) Rozwój mieszkalnictwa komunalnego, w tym lokali socjalnych.
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia. ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności, zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, w tym m.in. kobiety, długotrwale bezrobotni, bezrobotni do 30 roku życia i powyżej 50 lat. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, którzy wzięli udział w różnych formach aktywizacji zawodowej. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, którzy podjęli pracę niesubsydiowaną. ▪ Liczba dzieci do lat 6 objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie. ▪ Liczba zorganizowanych zbiorów żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 3. Kreowanie dobrej jakości życia osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale chorujących oraz seniorów

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zapewnienie możliwości rozwoju aktywności społecznej, zawodowej oraz edukacyjnej osób niepełnosprawnościami, długotrwale chorujących oraz seniorów	1) Organizacja, inicjowanie i wspieranie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i fizycznej, takich jak spotkania edukacyjne, warsztaty, zajęcia rozwijające zainteresowania, prelekcje itp. 2) Edukacja prozdrowotna społeczeństwa w zakresie promocji zdrowego stylu życia, właściwego odżywiania oraz higieny ciała. 3) Rozwój usług rehabilitacyjnych, usług opiekuńczych i specjalistycznych, usług asystenta osób niepełnosprawnych i osób starszych, teleopieki, usług transportowych door-to-door.
2. Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i pomocy dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	4) Realizacja usług społecznych wspierających osoby wymagające wsparcia w ich środowiskach, w zależności od zdiagnozowanych potrzeb, takich jak np. usługi złotej rączki, usługi pielęgnacyjne, usługi sprzątania itp. 5) Wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez szkolenia, pomoc psychologiczną, opiekę wytchnieniową.
3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale chorujących oraz seniorów	6) Rozwój ośrodków wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, takich jak np. dzienny dom pobytu, środowiskowy dom samopomocy, klub seniora, centrum opiekuńczo-mieszkalne. 7) Organizowanie pomocy sąsiedzkiej na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. 8) Tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych zapewniających usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych. 9) Dążenie do likwidacji barier architektonicznych utrudniających osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu społecznym, w tym barier w budynkach użyteczności publicznej. 10) Wsparcie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami poprzez m.in. realizację nauczania indywidualnego, zaangażowanie nauczycieli wspomagających, dowożenie dzieci i młodzieży do specjalistycznych placówek.

	11) Wsparcie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami poprzez współpracę z PUP w tym zakresie, a także realizację projektów, staży, szkoleń itp. 12) Organizowanie kampanii informacyjnych, spotkań, wykładów i prelekcji mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności, zaburzeń psychicznych, chorób cywilizacyjnych oraz budowanie postaw szacunku i solidarności
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby. ▪ Liczba zorganizowanych form aktywności skierowanych do osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów. ▪ Liczba osób korzystających z form wsparcia takich jak usługi opiekuńcze, asystent osobisty, teleopieka i inne. ▪ Liczba opiekunów faktycznych korzystających z usług społecznych. ▪ Liczba dzieci z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w placówkach oświatowych. ▪ Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów. ▪ Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami, które zostały objęte aktywizacją zawodową.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 4. Zmniejszenie zagrożenia i skali dysfunkcji społecznych, w tym przemocy domowej i uzależnień

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie świadomości społecznej w obszarze dysfunkcji	1) Realizacja kampanii i akcji społecznych służących podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy domowej i bezpieczeństwa publicznego. 2) Inicjowanie i realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących różnych rodzajów uzależnień, zachowań ryzykownych, przemocy oraz zachowań agresywnych; ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń, takich jak rozwój nowoczesnych technologii, dysfunkcyjne grupy i zachowania, przekaz medialny itp. 3) Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami lub już doświadczających poważnych problemów, a także podejmowanie działań interwencyjnych, terapeutycznych i kompensacyjnych. 4) Zapewnianie poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego, możliwości tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień bądź przemocy, w tym poprzez działalność punktu konsultacyjnego. 5) Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” jako ważnego elementu profesjonalnego systemu przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym. 6) Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem materiałów drukowanych, mediów, bezpośrednich spotkań ze specjalistami i innych środków przekazu na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy, uzależnione i ich rodziny.
2. Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych, prewencyjnych i kompensacyjnych w obszarze dysfunkcji społecznych	
3. Zwiększenie dostępu osób i rodzin do pomocy specjalistycznej w zakresie przemocy domowej i uzależnień	
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy w rodzinie. ▪ Liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych. ▪ Liczba osób, wobec których GKRPA wnioskuje o zastosowanie leczenia odwykowego. ▪ Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty. ▪ Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 5. Wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców oraz partycypacji obywatelskiej

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Tworzenie warunków aktywności społecznej mieszkańców.	1) Organizowanie społeczności lokalnej poprzez m.in. środowiskową pracę socjalną, organizację społeczności lokalnej, animację społeczną. 2) Wspieranie liderów społecznych, grup nieformalnych oraz zorganizowanych aktywności mieszkańców, takich jak stowarzyszenia, kluby seniora czy koła gospodyń wiejskich. 3) Prowadzenie, przy aktywnym zaangażowaniu mieszkańców sołectw, uroczystości, imprez i konkursów oraz cyklicznych akcji sprzątania, mających na celu m.in. poprawę estetyki i jakości życia, a także integrację społeczności przez wspólne działanie. 4) Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, zlecane w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego, prawa zamówień publicznych lub innych trybów przewidzianych przepisami prawa. 5) Rozwój współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. włączanie ich przedstawicieli do zespołów opiniotawczych i konsultacyjnych. 6) Upowszechnianie informacji o działaniach i zamierzeniach samorządu gminy i organizacji współpracujących, w tym o ważnych dla społeczności wydarzeniach. 7) Wykorzystywanie różnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności. 8) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partycypacji mieszkańców w sprawy lokalne w szczególności poprzez rozwój świetlic wiejskich oraz wsparcie działań i inicjatyw realizowanych na poziomie sołectw.
2. Wzmocnienie partycypacji obywatelskiej i integracji mieszkańców	
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z mieszkańcami i ich organizacjami na rzecz dobra wspólnego	
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje na realizację zadań publicznych. ▪ Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych w zespołach doradczych, opiniotawczych, konsultacyjnych i in. ▪ Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami.	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 6. Rozwój lokalnej polityki społecznej

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Wzmocnienie kompetencji osób zaangażowanych w realizację Strategii.	1) Udział osób zaangażowanych w realizację Strategii w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji w obszarach związanych ze Strategią. 2) Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą domową oraz interwencją kryzysową w postaci np. superwizji, szkoleń i pomocy psychologicznej.
2. Zwiększenie efektywności działań w zakresie planowania i realizacji gminnej polityki społecznej	3) Działania na rzecz zwiększenia wiedzy i kompetencji pracowników w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych, takich jak np. pandemia, zagrożenie wojną i inne. 4) Współpraca z przedstawicielami biznesu służąca realizacji inicjatyw i działań na rzecz jakości życia mieszkańców. 5) Poszukiwanie i wdrażanie nowych rozwiązań w obszarze aktywizacji społecznej oraz rozwoju lokalnego, uwzględniających doświadczenia innych miast i gmin oraz partnerów zagranicznych. 6) Działania ukierunkowane na diagnozowanie i rozwój usług społecznych, w tym tworzenie lokalnych planów deinstytucjonalizacji oraz przekształcenie GOPS w Centrum Usług Społecznych.
Wskaźniki realizacji działań ▪ Liczba osób biorących udział w różnych formach edukacyjnych w obszarach związanych z realizacją Strategii. ▪ Liczba specjalistów objętych wsparciem, w tym superwizją, szkoleniami, wsparciem psychologicznym. ▪ Liczba firm, z którymi podjęto współpracę ▪ Liczba pracowników przeszkolonych w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych.	
Okres realizacji	2026-2035

9. Sposób realizacji Strategii

9.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej

W świetle uwarunkowań ustawowych strategia powinna określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Usługi wskazane w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych zawierają się w następujących obszarach: 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w sferze zadań publicznych wymienia między innymi zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej; udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa; działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej; działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym; działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej. W związku z uchwaleniem ustawy o ekonomii społecznej dodane zostało również zadanie w zakresie działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Usługi społeczne i zadania publiczne, zlecane w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie obejmują zadania wskazane w programie współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Będą nadal zlecane do realizacji podmiotom ekonomii społecznej, a ich obszary mogą ulec rozszerzeniu w najbliższych latach.

9.2. Koordynacja wdrażania Strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak jej opracowanie, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Potęgowo, a także Powiatu Słupskiego czy podmiotów ekonomii społecznej. Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze Gminy – Wójt oraz Rada Gminy, natomiast instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Strategii będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Potęgowie.

Strategia jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy wziąć pod uwagę, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o jej aktualizacji bądź o opracowaniu nowej Strategii, uwzględniającej nowe uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne.

Aktualizacja dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku gdy zmianie ulegną obszary priorytetowe i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii. Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, niż w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, służących monitoringowi działań. Jeżeli w procesie wdrażania Strategii zostanie zidentyfikowana potrzeba rozszerzenia zakresu lub przeformułowania wybranych wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii.

9.3. Ramy finansowe

Z uwagi na szeroki i różnorodny katalog działań planowanych do realizacji w ramach Strategii, należy w głównych źródłach jej finansowania uwzględnić środki pochodzące z różnych źródeł, w tym dostępne nie tylko dla gmin, ale także innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Będą to w szczególności środki krajowe, a także unijne oraz granty i środki prywatne.

Ramy finansowe realizacji SRPS są wyznaczone przede wszystkim przez ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, ustawę z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Podstawowym instrumentem prowadzonej samodzielnie przez Gminę Potęgowo gospodarki finansowej jest jej budżet, stanowiący roczny plan finansowy składający się z dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Budżet pozwala zaplanować to, w jaki sposób zostaną rozdysponowane ograniczone środki pieniężne.

W świetle art. 7 *Ustawy o samorządzie gminnym* do zadań własnych gminy należy zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym m.in. w sprawach ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej, bezpieczeństwa obywateli czy współpracy ze społecznościami lokalnymi. Zadania te wykonywane są przez jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy jako ich zadania statutowe, stanowiąc jednocześnie urzeczywistnienie założeń Strategii, w takim zakresie, w jakim zostało to zaplanowane. Pewien zakres działań jest ponadto możliwy do realizacji komplementarnie lub nawet wspólnie przez Samorząd Gminy, Powiatu oraz Województwa, a także inne jednostki – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień.

Istotnym źródłem finansowania zadań jest budżet państwa. Obejmuje ono zarówno transfery w postaci subwencji ogólnej jak i dotacji celowych, z których niektóre trzeba pozyskać startując w konkursach. W tej kategorii mieszczą się bowiem programy rządowe oraz programy ministerstw, takie jak np. Program Oślonowy „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej”. Ponadto od 2019 roku jednym ze źródeł finansowania działań na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami jest Fundusz Solidarnościowy. W jego ramach są realizowane programy takie jak „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa” oraz „Centra opiekuńczo-mieszkalne”.

Istotne źródło finansowania stanowią także środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji.

Z uwagi na to, że Strategia zakłada aktywny udział społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych, a także partnerstwa służące efektywniejszej realizacji polityki społecznej, ważnym źródłem finansowania będą dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne (np. Aktywni+), a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, takie jak np. Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO oraz Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, długi okres jego obowiązywania oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekłada się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu gminy (w tym planów finansowych jednostek), a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.

9.4. Monitoring Strategii

Monitoring jest podstawą sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji Strategii. Dane zebrane w jego trakcie są analizowane, a następnie opracowywane w formie

sprawozdań przeznaczonych zarówno na potrzeby wewnętrzne, jak i raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także aktualizacji przyjętych planów.

Wskaźniki realizacji działań, które będą podlegać monitoringowi zostały wskazane przy celach i kierunkach działań. Przewiduje się prowadzenie monitoringu Strategii co dwa lata – za każde zakończone dwa lata kalendarzowe wdrażania Strategii. Raporty z monitoringu Strategii powinny zawierać osiągnięte wartości wskaźników oraz opis zrealizowanych działań, a także wnioski i rekomendacje dla dalszej realizacji Strategii. Przedmiotem monitoringu będą wskaźniki, odnoszące się do kierunków niezbędnych działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym obszarom Strategii.

Spis tabel

Tabela 1. Struktura ludności Gminy Potęgowo w latach 2022-2024	13
Tabela 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności Gminy Potęgowo w latach 2022-2024	14
Tabela 3. Wybrane wskaźniki obciążenia demograficznego dotyczące ludności Gminy Potęgowo w latach 2022-2024	15
Tabela 4. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024	16
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024	17
Tabela 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie słupskim w latach 2022-2024	17
Tabela 7. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024	18
Tabela 8. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024	18
Tabela 9. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024	19
Tabela 10. Bezrobotni w Gminie Potęgowo w latach 2022-2024	21

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w latach 2022-2024	22
Wykres 2. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022-2024	23
Wykres 3. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024	24
Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024	25
Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2022-2024	28
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024	28
Wykres 7. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024	32